Stenogrammid

XIII Riigikogu, II Istungjärk, täiskogu korraline istung

Kolmapäev, 21.10.2015, 14:00

Toimetatud

14:00 Istungi rakendamine
1. 14:11 2016. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (103 SE) esimese lugemise jätkamine
2. 15:21 Töövõimetoetuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (84 SE) esimene lugemine
3. 16:16 Eesti Vabariigi valitsuse ja Hiina Rahvavabariigi valitsuse vahelise tulumaksuga topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu muutmise protokolli ratifitseerimise seaduse eelnõu (66 SE) teine lugemine
4. 16:20 Väärtpaberituru seaduse muutmise seaduse eelnõu (67 SE) teine lugemine
5. 16:23 Osamaksete ühtsesse kriisilahendusfondi ülekandmise ja ühiskasutusse võtmise lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu (68 SE) teine lugemine
6. 16:28 Sotsiaalmaksuseaduse, tulumaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (99 SE) esimene lugemine
7. 16:53 Riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (97 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

15:59 Esimees Eiki Nestor
Austatud Riigikogu! Alustame kolmapäevast istungit. Kellel on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi? Martin Helme, palun!

15:59 Martin Helme
Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Annan Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel üle elatisabi seaduse muutmise seaduse eelnõu, millega muudetakse seaduse § 2 lõiget 4 ja see sõnastatakse järgmiselt: "Elatisabi makstakse vanemale ja alaealise lapse eestkostjale, kes taotleb kohtult elatise väljamõistmist, välja arvatud elatise suuruse muutmist, ja kelle kasuks on tehtud käesoleva seaduse § 3 lõikes 1 nimetatud kohtulahend." Praegu puudub nendel lastel, kes on määratud eestkoste alla ja kelle kasvatamisel vanem või vanemad ei osale, õigus elatisabi saada. Seega on ühe vanemaga kasvavad lapsed ja eestkoste all olevad lapsed ebavõrdses olukorras. Elatisabi seaduse järgi ei saa eestkostja elatisabi taotlust esitada. Eelnõu on vajalik, et ka eestkoste all olevatel lastel tekiks võimalus saada elatisabi ja nad hakkaksid olema võrdsed nende lastega, keda kasvatavad vanemad või üks vanematest. Lapse huvides tagatakse neil juhtudel võrdne kohtlemine. Seni kehtinud seaduse kohaselt makstakse elatisabi ainult vanemale vastava taotluse alusel. Seaduse muutmise mõjul paraneb ka nende laste abisaamise võimalus, kes elavad eestkoste all.

15:59 Esimees Eiki Nestor
Andres Herkel, palun!

15:59 Andres Herkel
Härra esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Esitan seitsme kohal oleva Vabaerakonna saadiku nimel arupärimise peaministrile. Selle objektiks on makromajanduse ja eelarvelaekumise prognoosid 2016. aastaks ja sealt edasigi. Meil on nimelt pooleli eelarveseaduse eelnõu esimene lugemine. Rahandusminister on oma esinemise lõpetanud, aga mõnele küsimusele me päris selget vastust eile ei saanud. Küsimärgid puudutavad eeskätt seda, kuidas on võimalik planeerida niisugust kaupade ja

teenuste ekspordi kasvu, nagu tulevaks aastaks ja sealt edasi on seletuskirja järgi planeeritud, kui praegu on eksport pigem languses. Üks küsimus puudutab inflatsioonitaseme liikumist. Meil on valitsuse prognoosist raske aru saada, kuna tööhõiveline elanikkond jääb vähemaks ning samal ajal on ka paljudes ekspordi referentsriikides probleeme. Sotsiaalmaksu laekumise prognoositav kasv 4,8% tundub meile liiga suur. Ja mõni küsimus on veel. Me nimelt ei ole päriselt rahul sellega, kuidas rahandusminister meile eile vastas. Ja minister rohkem riigieelarve eelnõuga meie ette ei tule. Ka peaminister ütles umbes niiviisi, et kui eksperdid on nõnda arvanud, siis niiviisi ka on. Me tahame kuulda sisulisi põhjendusi, mitte väidet, et ministril on siia tulles tark mees taskus. Aitäh!

15:59 Esimees Eiki Nestor
Priit Toobal, palun!

15:59 Priit Toobal
Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsioon algatab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu. See puudutab märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seadust. Keskerakonna fraktsioon on seda meelt, et põhimõtteliselt on hea, et parlament võttis vastu kollektiivset pöördumist puudutava seaduse. Pärast seda on üsna mitu kollektiivset pöördumist parlamendi ette jõudnud. Paraku on juhtunud nii, et üsna paljud nendest pöördumistest ei ole saanud tegelikku lahendust, need on lahendatud seaduses lubatud muul viisil. Keskerakonna fraktsioon näeb selles seaduses vähemalt kahte kitsaskohta. Üks seisneb kollektiivse pöördumise lahendamises ja sellele vastamises. Praegu on võimalus, et parlamendi komisjon, kes seda menetlema hakkab, käsitleb probleemi kas seaduseelnõu algatamise vormis, avaliku istungi vormis, esitab selle lahendamiseks ettepaneku valitsusele või lahendab selle muul viisil. Tihtipeale on komisjonid seni valinud selle nn muu viisi, näiteks leides koalitsioonilepingust mõne punkti, mis kaudselt seda teemat puudutab, aga tegelikult probleemi ei lahenda. Meie ettepanek on välja jätta see muu viis, kuidas komisjon küsimust lahendada saab. Teine probleemkoht puudutab kollektiivse pöördumise tagasilükkamist. Praegu on seaduses paragrahv, mis võimaldab kollektiivse pöördumise tagasi lükata, kui sama sisuga pöördumise esitamisest on möödunud vähem kui kaks aastat. Kaks aastat on meie arvates liiga pikk periood. Kahe aastaga võib nii mõndagi juhtuda ja sama probleem võib varem uuesti üles kerkida. Meie ettepanek on ka see paragrahv seadusest välja lükata ja näha ette, et tagasilükkamise aluseks saab olla ainult see, et kollektiivne pöördumine on otseses vastuolus põhiseadusega. Aitäh!

15:59 Esimees Eiki Nestor
Märt Sults, palun!

15:59 Märt Sults
Auväärt esimees! Kolleegid! Mul on järjekordne arupärimine haridusminister Jürgen Ligile õpetajate alampalga kohta. Õpetaja alampalk on riigi garanteeritud palk, millest vähem ei tohi täisametikohaga töötavale õpetajale maksta. Praeguses valitsuskoalitsioonis on kaks erakonda, kes lubasid tõsta õpetajate palga nelja aastaga 20% kõrgemaks riigi keskmisest palgast. Ka praegune haridus- ja teadusminister peab õpetajate palga tõstmist prioriteediks, aga kaks kuud tagasi seda prioriteeti näha ei olnud – riigi majanduprioriteetide hulka haridusvaldkond ei kuulunud, kui koalitsioon siinsamas puldis oma prioriteete tutvustas. Kui lähtuda riigieelarvest, ministri väljaöeldust, pressiteadetest ja kultuurikomisjonis kuuldust, jääb arusaamatuks, kust tuleb õpetajate alampalga tõus. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala eelarvet on koos haridustoetustega 2016. aastal vähendatud 2,9%, seetõttu võib pigem arvata, et õpetajate palk järgmisel aastal langeb. Küsimuseks jääb, mille arvel õpetajate palka tõstetakse. On variant, et osa õpetajaid tuleb lahti lasta, allesjäänute koormust ja töö intensiivsust aga tuleb tõsta – töö hulk jääb samaks, eesmärgid jäävad samaks, aga töötajate arv väheneb.
Seoses sellega on meil teile järgmised küsimused. Kui suur on ja kuidas kujuneb 1. jaanuaril 2016. aastal kvalifikatsiooninõuetele vastavate põhikooli- ja gümnaasiumiõpetajate alampalga määr? Mis metoodika järgi alampalga määr arvutatakse? Kas see number võetakse lihtsalt taevast või arvutatakse millegi järgi välja – kas kvaliteedi või millegi muu järgi? Lubatud 4%-lise palgatõusu asemel ootab õpetajaid ees palgatõus –2,9%. Kui suur peab olema õpetajate kontakttundide arv ja mitu õpetajat on vaja vallandada,

et palgafondi 2,9% vähendamise juures palk tõuseks 4%? Sellised on meie küsimused. Palun ärge ajage ümmargust juttu, vaid öelge, kust te võtate raha ning kuhu see pannakse! Aitäh!

15:59 Esimees Eiki Nestor

Olen vastu võtnud kaks eelnõu ja kaks arupärimist ning me toimetame nendega kodu- ja töökorra seaduse järgi.
Nüüd palun kohaloleku kontroll!
Kohaloleku kontroll
Praegu on kohal 78 Riigikogu liiget, puudub 23.

---

1. 14:11 2016. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (103 SE) esimese lugemise jätkamine

15:59 Esimees Eiki Nestor

Jätkame sealt, kus eile katkes Vabariigi Valitsuse algatatud 2016. aasta riigieelarve seaduse eelnõu 103 esimene lugemine. Meie küsimustele vastas komisjoni ettekandja. Küsijate järjekorras on esimesena Mailis Reps. Palun!

15:59 Mailis Reps

Aitäh! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Kui me tutvume eelnõuga 103 ja vaatame riigieelarve seletuskirja, siis näeme seal lauset, mis ütleb, et ääremaastumise pidurdamiseks viiakse ellu mitmeid algatusi, mis on seotud "töökohade loomise, majanduse elavdamise ning infrastruktuuri arendamisega". Tõepoolest on väga hea meel, et Vabariigi Valitsus on mures ääremaastumise kui tõsise probleemi pärast. Aga olge nii hea ja nimetage need kolm konkreetset tegevust, mis peaks ääremaastumist pidurdama ja mida te kindlasti ka komisjonis arutasite.

15:59 Remo Holsmer

Aitäh, hea küsija! Ääremaastumise pidurdamiseks on igal ministril ja ka valitsusel tervikuna kavas rida tegevusi, mida eelarveraha abil ellu viiakse. Näiteks võib tuua majandusministeeriumi juhitava teede ehituse ja korrashoiu ning riigihalduse ministri juhitava haldus- ja riigireformi. Arto Aas küll veel komisjonis oma plaane tutvustamas käinud ei ole. Aga niisuguseid tegevusi on iga ministri haldusalas ja neist kolme välja tuua ei saa. See teeks võib-olla kellelegi liiga, sest neid tegevusi on väga palju, mis eelarvest rahastatuna vähendavad Eestis ääremaastumist.

15:59 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Mul on üks protseduuri puudutav palve. Spontaansed poliitilised debatid väljaspool täiskogu saali on igati vajalikud ja mõistlikud, aga palun pidage neid kuskil mujal, mitte otse selle ukse taha jäävas ruumis. Kui arutelu omandab väga hoogsa iseloomu, siis meie kolleegid EKRE-st ei kuule, mida vastaja neile räägib. Nende protest on täiesti arusaadav, sest ka Riigikogu esimees ei kuule, mida räägitakse. Nii et debateerige palun mingis teises ruumis, kus te meid ei sega. Aitäh teile! Jüri Adams, palun!

15:59 Jüri Adams

Härra komisjoni esimees! Rohkem kui 12 aastat tagasi kehtestati Eestis trahviühik, mis oli tookord 4 eurot. Idee oli selles, et vältida tulevikus trahvisummade hüppelisi kasve teatud ajal. Praegu me oleme olukorra ees, et 12 aastat ei ole midagi muutunud, mis tähendab, et kõik vahepealsed õiguskomisjoni ja rahanduskomisjoni esimehed ning justiitsministrid on oma töö tegemata jätnud. Nüüd seisab selle eelarvega seoses ees 2,5-kordne trahviühiku määra suurenemine. Kas te oskate mulle ütelda, miks ignoreeritakse omaaegset otsust, mille kohaselt pidi trahviühiku määra vähehaaval tõstetama, igal aastal, ütleme, maksimum 1 euro võrra? Nüüd on äkki üks tohutu hüpe. Kas me ei tee sellega uut suurt viga?

15:59 Remo Holsmer

Aitäh! See on hinnangu küsimus. Aga kokkuvõttes on kõigi Riigikogu liikmete ja fraktsioonide otsustada, kuidas nad hääletavad konkreetse eelnõu menetlemisel, mis puudutab trahviühikute päevamäära suurendamist. Rahanduskomisjonis me nii detailselt seda debatti ei pidanud. Ma usun, et see arutelu on ees nii õiguskomisjonis kui ka siin suures saalis.

15:59 Esimees Eiki Nestor
Valeri Korb, palun!

15:59 Valeri Korb
Aitäh! Lugupeetud rahanduskomisjoni esimees! Tahan küsida teilt, kuidas näeb järgmise aasta eelarves välja riigi toetus Ida-Virumaale.

15:59 Remo Holsmer
Sellist maakonnapõhist lähenemist, et eelarves oleks kirjas, kui mitu eurot kas investeeringuteks või toetusteks läheb ühte või teise maakonda, ei ole. Kui te sirvite eelarve eelnõu ennast ja seletuskirja, siis sellist jaotust te ei leia. Küll aga saab eri ministeeriumide investeeringuprojektide alusel, olgu tegu näiteks tee-ehituse või haridusministeeriumi valdkonnas mõne haridusobjektiga, kindlasti koostada nimekirja maakondade kaupa, kui mitu eurot konkreetse maakonna toetamiseks läheb. Kui teil on selle vastu täiendavat huvi, siis kindlasti saab rahanduskomisjon pöörduda Rahandusministeeriumi poole palvega selline tabel eraldi kokku panna.

15:59 Esimees Eiki Nestor
Ken-Marti Vaher, palun!

15:59 Ken-Marti Vaher
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Eelarvet lugedes mulle tundub, et mõned read on sealt vist välja jäänud. Ma ei tea, kas te rahanduskomisjonis arutasite seda, aga näiteks majandusministeeriumi eelarvest ma ei leidnud mõnda sihtotstarbelist toetust, mis on eelmistel aastatel olemas olnud, näiteks korteriühistute liidu toetus. Seda ma eelnõus tähele ei pannud. Ja puudu on veel mõni teinegi eraldis. Kas tuli rahanduskomisjonis juttu ka selle ministeeriumi jagatavatest sihtotstarbelistest toetustest?

15:59 Remo Holsmer
Aitäh! Majandus- ja taristuminister Kristen Michal käis rahanduskomisjonis ja andis ülevaate oma haldusala eelarvest. Peaasjalikult keskendus arutelu tee-ehitusele, ühistranspordi dotatsioonile, mis võtab majandusministeeriumi eelarvest väga suure osa, ning veel bussi- ja laevaliiklusele. Kõik need valdkonnad nõuavad riigilt täiendavat raha. Korteriühistute toetamist, pean tunnistama, me eraldi ei arutanud. Kui on konkreetne huvi, kas mõni rida on puudu või ülemäära, siis kindlasti saab seda üle küsida. Ja Riigikogu liikmel on õigus teha ettepanekuid eelarve muutmiseks, see võimalus seisab kõigil ees. Kui teie nimetatud rida on puudu ja te arvate, et see peaks järgmise aasta eelarves olema, siis võimalus ettepanekuid teha seisab ees.

15:59 Esimees Eiki Nestor
Jüri Adams, palun!

15:59 Jüri Adams
Härra komisjoni esimees! Ma arvan, et trahviühikul ei ole midagi ühist päevamääradega. Need on seotud ühe teise rahalise karistuse liigiga ja käivad kriminaalkaristuse juurde. Aga minu küsimus on selline. Kas ma olen õigesti aru saanud, et nii kohtus määratavate rahaliste karistuste kui ka haldustrahvide omapära riigieelarve seisukohalt on see, et kui hüpoteetiliselt järgmisel aastal Eestis ei laekuks rahatrahve mitte ühtegi eurot, siis põhimõtteliselt see riigieelarvet tasakaalust välja ei viiks?

Seda erinevalt näiteks riigilõivudest, mille puhul on nii, et kui hüpoteetiliselt oletada, et need millegipärast aasta jooksul üldse ei laeku, siis oleks riigieelarves täheldatav päris suur alalaekumine. On see nii?

16:00 Remo Holsmer
Aitäh küsimuse eest! Minu arusaamist mööda peaks trahvidel ühtpidi olema käitumuslik mõju: inimene saab vääriti käitumise eest trahvi, mis on seadustatud ja ühiskonnas kokku lepitud. See peaks olema ärahoidva mõjuga. Teistpidi on trahvidel, nagu te viitasite, mõju eelarvele. Üks viis ongi hinnata trahvide mõju sellest lähtudes, kas eelarvesse laekub vähem või rohkem tulu. Samas me suure tõenäosusega ei taha liikuda selles suunas, et meil võimalikult palju trahve oleks. Pigem peaks inimeste käitumine olema selline, et trahve rikkumiste eest üldse ei saadaks.

16:00 Esimees Eiki Nestor
Mihhail Stalnuhhin, palun!

16:00 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja, kui suure osa protsentuaalselt moodustab järgmise aasta riigieelarve tulupoolest summa, mis on saadud Euroopa Liidu allikatest?

16:00 Remo Holsmer
Euroopa Liidu vahendite hulk järgmisel eelarveperioodil 2016–2021 on natuke alla 4 miljardi euro Eesti riigi jaoks. Nagu te ilmselt hästi teate, me oleme praegu faasis, kus üks Euroopa Liidu eelarveperiood on lõppemas ja teine algamas. See on vaheperiood, kus uued programmid avanevad. Järgmise aasta konkreetse arvu ma täpsustan teie jaoks eraldi. Kogumaht seitsme aasta peale on aga natuke alla 4 miljardi. Aga et täpne olla, ma ütlen seda teile eraldi, kui suur on järgmise aasta summa.

16:00 Esimees Eiki Nestor
Kadri Simson, palun!

16:00 Kadri Simson
Aitäh! Lugupeetud komisjoni esimees! Järgmise aasta riigieelarves on Haridus- ja Teadusministeerium oma eelarve lahtikirjutuse esitanud hoopis teisel viisil kui ülejäänud ministeeriumid. Sellest lahtikirjutusest tuleks leida vahendid selle jaoks, et avatud koalitsioonilepped saaks täita ja õpetajate palk tõuseks märkimisväärselt kiiremini kui ülejäänud inimeste keskmine palk. Minister on tunnistanud, et suuremat summat selle jaoks, et vähemalt 10% õpetajate palk kasvaks, pole talle eelarves antud. Kui ta nüüd n-ö sisemiste ressursside arvel selle palgatõusu võimaluse leiab, kas selle jaoks peab ministeerium tegema mingi erilise menetluse eelarve teise lugemise eel?

16:00 Remo Holsmer
Aitäh! Esiteks, haridus- ja teadusminister tuleb rahanduskomisjoni järgmine nädal ja me saame seal kõik tema eelarvet puudutavad küsimused üle küsida. Teiseks, haridustöötajate palk peab järgmisel aastal tõusma 4%, nagu ka pääste-, politsei- ja kultuuritöötajatel. Kolmandaks, iga ministeerium on saanud ülesande vähendada oma valitsemisalas töötajate arvu. On loogiline, et kui üldine töötajate arv väheneb, siis see vähenemine peab olema era- ja avalikus sektoris proportsioonis. Järgmise aasta kevadel peab iga minister andma valitsusele ülevaate püstitatud eesmärkide täitmisest. See omakorda loob igale ministrile võimaluse teha palgafondi piires täiendavaid palgatõuse. Kui ministeerium või minister on leidnud kohad, kus ta saab tööd ümber jaotada ja mõne inimese koondada, siis seda palgafondi ära ei võeta, vaid see raha suunatakse teiste inimeste palga tõstmiseks. Nii on see ka haridussektoris. Kokkuvõttes, kui suureks palgatõus tuleval aastal protsentuaalselt kujuneb, selle kohta saame lõplikud andmed 2016. aasta lõpus. Aga prognoosid, jah, saab rahanduskomisjon ministrilt kätte järgmisel nädalal, kui ta tuleb meile oma plaane tutvustama. Aitäh!

16:00 Esimees Eiki Nestor
Valeri Korb, palun!

16:00 Valeri Korb
Aitäh, hea kolleeg! Ida-Virumaa teemal ma teie eelmisest vastusest targemaks ei saanud. Ma küsin nüüd ühe meie jaoks päris kavala küsimuse. Alates 1. juulist hakkab töötukassa hindama inimeste töövõimet. Inimesed, kes sellega tegelevad, räägivad, et meil puudub infosüsteem, mis peaks alates 1. juulist töötama. Minu küsimus ongi: kas eelarves on raha, et 1. juulist järgmisel aastal see infosüsteem tööle hakkab?

16:00 Remo Holsmer
Aitäh! Töövõimereform astub jõusse järgmise aasta algusest ja kõik vahendid eri ministeeriumide jaoks on sellesse eelarvesse planeeritud. Seda on kinnitanud kõik ministrid, kes on komisjonis käinud.

16:00 Esimees Eiki Nestor
Meelis Mälberg, palun!

16:00 Meelis Mälberg
Aitäh! Hea ettekandja! Riigieelarve on väga mahukas dokument ja meie jaoks üks iga-aastaseid kaalukaimaid otsuseid. Rahanduskomisjoni esimehena öelge, millised on kõige tähtsamad read järgmise aasta riigieelarves. Milliseid te ise esile tõstaksite?

16:00 Remo Holsmer
Aitäh! Suurim eelarve kasv tuleb kindlasti sotsiaalsektoris. Kui me räägime peretoetustest ja lastetoetustest, sh vanemahüvitisest, siis seal on kasvud kümnetes miljonites. Meeldetuletuseks ütlen, et lastetoetused kasvavad 50 euroni esimese ja teise lapse puhul ning kolmanda ja enama lapsega pered saavad täiendavalt 200 eurot suure pere toetust. Teiseks, maksumuudatused. Ma pean silmas tulumaksuvaba miinimumi tõstmist 154 eurolt 170 euroni järgmisel aastal ja nelja aasta peale kokku 205 euroni. See kindlasti aitab väiksema sissetulekuga inimestel Eestis paremini toime tulla, jätab neile palgapäeval piltlikult öeldes rohkem raha kätte. Samale sihtgrupile on suunatud madalapalgaliste inimeste maksuvabastus. Sellegi eesmärk on just väiksema sissetulekuga inimeste elujärge parandada. Kolmandaks nimetan investeeringuid. Me ei saa ühiskonnana jõukamaks selle abil, et jagame rohkem toetusi. Me peame looma lisaväärtust. Investeeringute maht kasvab kokku 480 miljoni euroni. Teedeehituse investeeringute maht selles summas on 300 ja natuke peale miljonit eurot. See on kindlasti ka väga oluline suundumus eelarves. Aga neid samme on veel: idapiiri tugevdamine ja piiri väljaehitamine, kaitsekulutuste tõstmine üle 2% SKT-st. Oleme üks väheseid riike, kes nii palju panustab riigikaitsesse. Need on tähtsaimad sammud, mida eelarve ette näeb.

16:00 Esimees Eiki Nestor
Ken-Marti Vaher, palun!

16:00 Ken-Marti Vaher
Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! 22. septembril tegi Euroopa Liidu siseministrite nõukogu otsuse paigutada osa lõunariikidesse kogunenud põgenikke ümber teistesse Euroopa Liidu riikidesse, kaasa arvatud Eestisse. Minu küsimus teile on lihtne. Kui te olete rahanduskomisjoni esimehena kuulanud erinevaid arvamusi, sh ka ministrite omi, kas teil on tekkinud kindlus, et järgmise aasta eelarve on piisav, et selle otsuse täitmine tagada? Ja teiseks: kas 2016. aasta eelarve sisaldab ka tõenäolisi kulutusi, mis võivad tulla täiendavast põgenike ümberpaigutamisest, millest on ka Euroopa Liidu võimukoridorides viimasel ajal juttu olnud?

16:00 Remo Holsmer
Aitäh! Me rääkisime sel teemal esmaspäeval komisjonis. Mis puutub eelarve eelnõus pagulastele jagatavate eri toetuste kajastumisse, siis see raha on kirjas toimetulekutoetuste real. Ülejäänud summad, mis on vajalikud pagulaste siia ümberasumiseks, eelarves ei kajastu. See raha tuleb täiendavalt Euroopa Liidu erifondi kaudu, kust eraldatakse 6000 – 10 000 eurot inimese peale. See on ühekordne toetus. Mehhanismi, kuidas see raha tehniliselt eelarvesse liigub, töötab välja Siseministeerium koos Sotsiaalministeeriumiga. Nii et üks vastus on see, et toimetulekutoetuste real on

pagulastele jagatavad võimalikud toetused kirjas. Ühekordsed toetused tulevad aga järgmise aasta jooksul ja me näeme seda konkreetset rida ilmselt 2016. aasta riigieelarve aruandes.

16:00 Esimees Eiki Nestor
Mihhail Stalnuhhin, palun!

16:00 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Ma kardan, et ma sõnastasin oma küsimuse halvasti. Te vist ei saanud minu mõttest aru ja ma kordan veel kord. Mind ei huvitanud, kui palju kogu Eesti institutsioonid saavad järgmisel aastal. See summa on 4 miljardit. Ma saan ise vaadata, kui palju me järgmise seitsme aasta jooksul seda raha saame. Mind huvitab niisugune asi. Kui ma teen riigieelarve eelnõu lahti suvalisest kohast, näiteks leheküljelt 16, kus on Rahandusministeerium, siis siin on saadud välistoetused 517 miljonit. Ja siit lähevad numbrid edasi. Mind huvitab, kui mitu protsenti meie riigieelarve tuludest need välistoetused kokku moodustavad. Arvestades, et tegu on kõige kõikuvama tuluallikaga, mis sõltub sellest, mis Euroopas toimub, on sellel teatud tähtsus. Seda ma küsisin.

16:00 Remo Holsmer
Tänan! Ma kinnitan, et sain teie küsimusest aru, selle pärast ei tasu muret tunda. Teie mure investeeringute ja Euroopa Liidu vahendite kõikumise pärast on samamoodi arusaadav. Ma saan viidata valitsussektori investeeringutele, mida välisvahenditest tehakse 2016. aastal 422 miljoni euro ulatuses. See on Rahandusministeeriumi suvisest majandusprognoosist tulenev number. Sellele lisanduvad järgmisel aastal riigi tuludest investeeringud 213 miljonit, RKAS-i investeeringud 71 miljonit ja KOV-ide investeeringud 173 miljonit. Kui me räägime protsentidest, siis riigieelarve kulude maht on 8,9 miljardit eurot, Euroopa Liidu raha on 422 miljonit, mis teeb laias laastus 5%.

16:00 Esimees Eiki Nestor
Kadri Simson, palun!

16:00 Kadri Simson
Lugupeetud rahanduskomisjoni esimees! Ma siin ikka muretsen abitusse seisu jäetud haridusministri pärast. Ma saan aru, et korraliku parteilasena tahab ta täita avatud koalitsioonileppe lubadusi, mis tema erakonna esimees on alla kirjutanud. Üks neist lubadustest puudutab õpetajate palga tõstmist. Nende palk peaks jõudma kolme aasta pärast 120%-ni keskmisest palgast. See tähendab, et juba järgmine aasta peaks õpetajate palk tõusma minimaalselt 10%. Seda raha ministrile ei ole antud. Te ütlesite, et ta võib selle raha leida, kui koondab oma sektoris olevaid inimesi. Haridusministeeriumile on ette kirjutatud koondada 176 inimest ja ilmselgelt ei koonda ta ära tervet ministeeriumi, ta peab minema õpetajate kallale. Kas te olete huvi tundnud, mitme kooli kinnipanekut selline ülesande püstitus tähendab?

16:00 Remo Holsmer
Väga hea mõttekäik – sa jõudsid koolide kinnipanekuni. Alguses oli mure haridusministri pärast ja lõpuks oli teemaks koolide kinnipanek. Loogiline, aus jätk. Ma arvan, et küsime seda koos Jürgen Ligi käest, kui ta tuleb rahanduskomisjoni. Ma ei ole aga näinud ühtegi teadet selle kohta, kui mitu kooli suletakse. Kinnitan veel kord, et 4% palgafondi kasv on eelarves ette nähtud. Me räägime kasvust, me ei räägi sellest, et midagi kärbitakse või vähendatakse. See kriitika on ka selles mõttes huvitav, et palgafond kasvab, aga inimesed on selle pärast õnnetud. Pigem peaks olema vastupidi. Nagu ma juba enne teie küsimusele vastasin, täpse prognoosinumbri, kui palju sisemiste ümberkorralduste abil järgmisel aastal haridustöötajate palk tõuseb, me saame loodetavasti järgmisel nädalal, kui Jürgen Ligi tuleb rahanduskomisjoni vastama.

16:00 Esimees Eiki Nestor
Enn Eesmaa, palun!

16:00 Enn Eesmaa

Suur aitäh! Austatud komisjoni esimees! Ma küsin Välisministeeriumi eelarveridade kohta. Nagu teada, on Välisministeeriumi eelarve aastaid olnud väiksem kui teiste ministeeriumide oma. Järgmisel aastal see väheneb ligemale 300 000 eurot ja tuleb koondada veel 11 töötajat, viie aasta peale aga 55 Välisministeeriumi töötajat. Minu küsimus on niisugune. Te arutasite rahanduskomisjonis väliskomisjoni muret selle pärast, et Eestit ootavad ees sellised välispoliitilised eesmärgid nagu Euroopa Liidu eesistujariigiks olemine ja meie pürgimine ÜRO Julgeolekunõukogu roteeruvaks liikmeks. See kõik nõuab ka rahalisi ressursse. Kas on võimalik, et järgmiste aastatega Välisministeeriumi eelarve suureneb?

16:00 Remo Holsmer

Aitäh! Ma hakkan lõpust pihta. ÜRO-ga seotud kampaaniaks on eelarvesse eraldatud täiendavalt 80 000 eurot. Teiseks, ka eesistumise jaoks on eelarvestrateegiasse raha planeeritud. Järgmisel aastal, kui ma õigesti mäletan, läheb eesistumise ettevalmistamiseks 10 miljonit eurot. Arusaadavalt tuleb eesistumise ajaks ja ka sellele eelnevaks perioodiks palgata juurde ametnikke, kes eesistumist aitavad läbi viia. Mis puutub Välisministeeriumi eelarvesse tervikuna, siis ma saan tugineda välisministri sõnadele, et ükski põhifunktsioon ei tohi kannatada seetõttu, et eelarve sisuliselt jääb samaks. Tuleb hakkama saada vähema hulga inimestega. Ükski põhitegevus Välisministeeriumis ja välisteenistuses kuidagi kannatada ei tohi.

16:00 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, rahanduskomisjoni ettekandja, komisjoni esimees Remo Holsmer! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kuna on tegu esimese lugemisega, siis saavad sõna ainult saadikurühmade esindajad. Kadri Simson Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun! Kolm minutit lisaaega.

16:00 Kadri Simson

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! 2016. aasta riigieelarve seaduse üleandmisest Riigikogule on möödunud pea kolm nädalat. Öeldakse küll, et aeg annab arutust, aga hoolimata ministrite esinemisest komisjonides on segadust endiselt palju. Kõige segasem on olukord Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusalas. Minister käis kultuurikomisjoni ees enne eelnõu esimest lugemist, rahanduskomisjoni ta ei ole jõudnud.
Praeguses valitsuskoalitsioonis on kaks erakonda, kes lubasid tõsta õpetajate palga 20% kõrgemaks riigi keskmisest palgast. Selle nimel avati koalitsioonilepe ja see lubadus sai sinna kirja. Peaministri väitel arvestatakse partnerite lubadusi ja selles suunas liikumiseks on olemas ka raha. Samas väheneb Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala eelarve koos haridustoetusega 2,9%. Seejuures tuleb silmas pidada, et käesoleval õppeaastal on 2000 õpilast rohkem, kui oli möödunud õppeaastal. Minister Ligi on õnnetu ja näitab oma rahulolematust eelarve suhtes avalikult välja. Kuidas muidu tõlgendada tema sõnu arupärimisele vastamisel siinsamas Riigikogu ees. Ma tsiteerin: "Aga pean tunnistama, et olen eelarves pettunud. Olen pettunud, et inimesed, kes ootused hariduse vallas üles kütsid, ei tulnud toeks, kui oli vaja toeks olla. Andsin oma parima ja kavatsen seda jätkata, aga esimesed otsused ei olnud need, mida ma eeldasin." Vägisi jääb mulje, et endist rahandusministrit, kes omal ajal kõiki haldusalasid Exceli tabeliga mõõtis, peksavad omad tema enda relvaga. Kahjuks jäävad kannatajaks õpetajad ja laiemalt kogu haridusvaldkond. Sest nüüd öeldakse ministrile, et puudu oleva palgaraha peab ta leidma 176 haridustöötaja koondamise teel. Lõpmatuseni ei suuda aga isegi Reformierakond meie riiki valitseda üksnes sisemist ressurssi kasutades. Niisugune raha ümberjagamine haridusvaldkonnas ei ole õiglane.
Lahendusi ei paista järgmise aasta riigieelarvest ka kohalike omavalitsuste jaoks. Me räägime sellest juba kuuendat aastat, et aastal 2009, kui oli majanduskriis, vähendati lisaeelarvega omavalitsuste tulubaasi, võeti ära märkimisväärne osa neile seni laekunud üksikisiku tulumaksust. Sama otsusega vähenes ka kohalike teede rahastus. Kuni 2009. aasta 1. märtsini kehtinud teeseadus sätestas, et 10% kütuseaktsiisist läheb kohalike teede hoidu. See kriisiaegne kärbe püsib juba kuuendat aastat. Kõikidest teedest kokku moodustavad kohalikud teed 41%, nende rahastuse protsent on oluliselt väiksem. Aastatel 2010–2013 eraldati kütuseaktsiisiga laekunud rahast kohalikele teedele keskmiselt vaid 6,5%. Valitsuskoalitsioon väidab tihti, et kohalike omavalitsuste tulud on kasvanud. Jah, kui me vaatame nominaalset summat, siis kohalike omavalitsuste tulumaksuosa ületab järgmisel aastal kriisieelse taseme. Aga kui me võrdleme selle summa osakaalu SKT-s, siis 2008. aastal moodustasid kohalike

omavalitsuste eelarvetulud 9,05% SKT-st, tuleval aastal moodustavad aga kõigest 7,5%. Tuleb silmas pidada, et märkimisväärselt on kasvanud ka omavalitsuste kulud. Need on kasvanud käibemaksu ja aktsiiside tõusu tõttu, need on kasvanud üleüldise elukalliduse tõusu tõttu. Ja sellises asjade seisus on väga tähtis isegi sajandik, rääkimata kümnendikust. Aga valitsus ei näita selle eelarvega isegi mitte suunda kätte, kuidas võiks kriisiaegsest kärpest loobuda.
Aeg-ajalt jääb mulje, et valitsuskoalitsioon on ringkaitses: käed kõrvadel, silmad kinni, ümisevad nad järjekindlalt oma mantrat. Mitte mingit kriitikat kuulda ei võeta. Miks ma nii arvan? Mõni aeg tagasi oli Riigikogu-esine plats täis traktoreid ja murelikke põllumehi. Põllumehed tulid siia selge sõnumiga: meie põllumajandus on kõige sügavamas kriisis ja vajab abi. Meie põllumehed vajavad erakordset abi, aga nad vajavad ka võrdset kohtlemist, seda ka võrreldes Läti, Leedu ja Soome põllumeestega. Aga seda, mida nad palusid, riigieelarves ei ole. Eesti riigil, nii nagu ka teistel uutel Euroopa Liidu riikidel, on õigus oma eelarvest kompenseerida seda, et meie põllumehed saavad väiksemat pindalatoetust kui vanade liikmesriikide põllumehed, ja seda kuni aastani 2020. Selle rahaga saaks kompenseerida meie põllumeeste halvemad konkurentsitingimused. Aastal 2016 lubab Euroopa Liit Eestil maksta riigieelarvest oma põllumeestele toetust 21,5 miljonit eurot. Paraku seda üleminekutoetust eelarvest ei leia. Räägitakse erakordsest kriisiabist, aga seda on napilt.
Järgmise aasta eelarve jätkab sama vindumispoliitikat, mida Reformierakond on viimased aastad ajanud. Eelarve tegemise tuhinas on kaduma läinud laiem pilt sellest, mis peaks Eesti elu paremaks tegema ning võõrsilt vaadates positiivselt üllatama. Me võime seda nimetada visiooni või narratiivi puudumiseks – vahet ei ole. Visioon, narratiiv on ametis oleval valitsusel igal juhul puudu.
Reformierakonna juhtimisel on tulumaksu määra vähendamisega viidud suur hulk raha riigieelarvest välja. Ja see raha on erineva sissetulekuga inimeste vahel jagunenud väga ebavõrdselt. Samas on teada, et teatud ülesandeid peab riik täitma. On mõistlik, et teatud kaupu pakub riik, mitte neid ei osteta avatud turult. Sest kui riik oma ülesandeid täidab, tuleb see ühiskonnale odavam välja. Igal üksikisikul ei ole arukas ega majanduslikult otstarbekas palgata enda kodu valvama turvafirmat või võtta oma lapsele eraõpetaja. Julgeoleku, avaliku korra ja kvaliteetse hariduse tagamine on riigi ülesanne.
Kui tulumaksu määra vähendamise tagajärg on olukord, kus riigil ei jätku raha oma põhiülesannete korralikuks täitmiseks, siis on midagi väga valesti tehtud. Kui maksukingituste tagajärjel on tekkinud olukord, kus tuleb maksuraha kokku kraapida ka nendelt ettevõtetelt, kellel võrreldes naabritega konkurentsiolukord järsult halveneb, siis on midagi väga valesti. Seetõttu kutsun üles Eesti maksusüsteemi avatud meelega hindama, vabanema dogmadest ning õppima Lääne-Euroopalt ja Põhjamaadelt, kelle hulka me tahame kuuluda.
Ma kinnitan teile, et Keskerakonna fraktsioon esitab 2016. aasta riigieelarve eelnõu kohta oma muudatusettepanekud, kuid tegelikult tuleb siht seada oluliselt kaugemale. Kui me ei tea, kuhu me tahame jõuda, siis on sihtpunkti väga raske jõuda, kui mitte võimatu. Seda eelarvet vaadates on selge, et praegune valitsus küll ei tea, kuhu nad Eesti riigiga jõuda tahavad. Tänan tähelepanu eest!

16:00 Esimees Eiki Nestor

Andres Herkel Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

16:00 Andres Herkel

Austatud esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Kõigepealt ma tahan ümber lükata ühe väite, mis siin ettekannetes kõlas. Nimelt, just nagu oleks opositsioon selle riigieelarvega rahul ega oskakski eriti midagi täiendada. Ma ei tea, millist opositsiooni sellisel juhul silmas on peetud. Igal juhul Vabaerakond ei ole selle eelarvega rahul. Probleemid algavad juba eelarve üldisest loetavusest. Seda probleemi on siin tõstatatud aastast aastasse. Riigieelarve ei ole just kõige levinum lektüür. Aga mida rohkem rahvas seda loeb, seda parem on. Riigieelarve ei ole hästi loetav. Ma tuginen seda väites ka nende rahvasaadikute tähelepanekutele, kes on parlamendis olnud ka mitu vahetust tagasi. Nad ütlevad, et enne sain aru, nüüd ei saa. Ja kui vaadata seda uuendust, mis kajastub Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarve esitamises, siis tundub, et järjest krüptilisemaks kõik muutub. See ei ole meie demokraatiale hea, kui inimesed eelarvest aru ei saa. Meie loeme siin eelarvet tõepoolest kolm korda. Meile on abiks igasugused abimaterjalid, saame ministritele küsimusi esitada jne. Riigikogu liikmed peavad eelarvest aru saama.
Aga probleem ei ole mitte ainult riigieelarve vormistamises ja selle esitamise viisis. Probleem on ka selles, et lugedes seletuskirja ja vaadates erinevaid tabeleid, näeme, et väited on vastuolulised, ja isegi

arvandmeid leiame vastuolulisi. Kohati meenutab see mulle suurt mütoloogilist süsteemi, mida ei hoia koos lõpuni loogilised seosed, vaid usk.
Kultuuriantropoloogia korüfee Claude Lévi-Strauss on kunagi öelnud umbes niiviisi, et tänapäeva ühiskonnas on kõige mütologiseeritum eluvaldkond poliitika, ja eriti see osa poliitikast, mis on seotud propagandaga. Mulle tuli see meelde, kui ma hakkasin vaatama Rahandusministeeriumist rahanduskomisjonile esitatud slaide, eriti seda, kuidasmoodi seal on esitatud meie maksumuudatusi, mis on kaugel süsteemsusest. Seal on niisugune leht, kus üheksa mummuga on tähistatud peamised maksumuudatused, mis on tuleva aasta eelarvega seotud. Esimesel kohal troonib maksuvaba tulu tõstmine 170 euroni kuus ja alles kõige viimasel positsioonil, kõige all, on kirjas kütuseaktsiisi tõstmine. Minu meelest on siin järjekord nagu sootuks sassi läinud. Selle esimese meetme mõju on mikroskoopiline ja kaugel kõigist nendest lubadustest, mida koalitsiooni kuuluvad erakonnad enne valimisi andsid. Seevastu aktsiisitõusu mõju nii eelarvele kui maksumaksjale, kogu ühiskonnale on palju suurem, kuna see mõjutab energia hindu laiemalt.
Ja selles loetelus ei ole sõnagi trahvidest ja lõivudest. Formaalselt ei peagi olema ja meil oleks väga hea meel teada saada, et trahvide ja lõivude määrad otseselt ei mõjuta riigieelarvet, just selle tasakaalupositsiooni. Aga ometigi see raha kuhugi läheb. Lisaks tuleb see muudatus ühtäkki niisuguse ropsakuga, et trahvid ja lõivud kasvavad mitu korda. Tegelikult peaksid sellised asjad liikuma pikaajalise graafiku alusel, nii et määrad tõusevad kas 1% aastas või mitme aasta peale 1%. Aga tõusud on märksa suuremad.
Teine teema, mis kipub kalduma müütide või imede valdkonda – see meenutab veidi imemuinasjuttu – , on see, et kui meie küsime, kust need kasvuprognoosid täpselt tulevad, siis minister vastab meile, et "aga eksperdid ütlevad". Ja jutul lõpp. See on niisugune tõepoolest "tark mees taskus" filosoofia. Me ootame ikkagi, et siin saalis antakse selged seletused ja võetakse nende prognooside eest ka poliitiline vastutus. Prognoosid võivad olla erinevad ja meie päriselt sellest taustsüsteemist aru ei saa.
Ma palun ka lisaaega!

16:00 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

16:01 Andres Herkel
Meie ekspordi sihtriikides niisugust kasvu näha ei ole ning tööga hõivatud elanike osakaal Eestis järjepidevalt väheneb. Seegi on fakt, mida ilmselt ei ole piisavalt arvesse võetud.
Nüüd aga lähen konkreetsemalt Eesti konkurentsivõimet ja ettevõtluskeskkonda puudutavate küsimuste juurde. Siin me näeme pigem negatiivset mõju. See negatiivne mõju sai loomulikult alguse kevadel vastuvõetud maksumuudatustest, mis algatati meile kõigile teada kobareelnõuga. Nagu öeldud, kütuseaktsiis mõjutab vääramatult kütuse ja energia hindu laiemalt, aga mitte ainult seda. Mis hakkab saama siis, kui meie diislikütuse aktsiis tõuseb 14% ja Lätis 2%? Mis saab siis, kui me näeme, et tegelikult tangitakse ja makstakse maksu hoopis naaberriigis?
Me läheme kindlasti teisele lugemisele plaaniga esitada muudatusettepanekuid, mis puudutavad konkreetseid valdkondi. Mõned remargid. Kahlemata on tähtis põllumajanduse olukord ja osakaal SKT-s. Eriti piimandus- ja seakasvatussektor nõuavad otsustavamat sekkumist, kui valitsus on kavandanud. Üks suur probleem Eestis näib olevat see, et riiklikul tasemel vastuvõetud arengukavade kajastamisse eelarves ei suhtuta tõsiselt. Konkreetselt puudutab see teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni arengukava, teaduse rahastamist. Sama ministeeriumi haldusalas on ka hulk haridusega seotud probleeme, millest eelkõneleja pikalt rääkis. Siis veel omavalitsuste problemaatika jne, jne – korrigeerimist vajavaid kohti on palju.
Aga selle kõige taustal jääb väga inetult silma, et erakondi rahastatakse ikka samas mahus, saamata aru, et see on koht, kus saaks ühiskonnale eeskuju näidata, kus saab demonstreerida arusaamist, et siin ja seal on tõepoolest vajadus raha kokku hoida. Meie jaoks on väga arusaadav see lähenemine, et kui tööga hõivatud elanikkond väheneb, siis me peame vähendama ka riigiaparaati. Aga me näeme jälle, et sellega hakatakse kuskilt valest otsast peale. Kärped tehakse kuskil haldusalade perifeerias, aga samal ajal eesmärgid, millest riigireformi nime all on palju räägitud – hoiduda ülemäärasest regulatsioonist seadusandluses ja bürokraatia kasvust, vähendada dubleerimist –, on nagu adresseerimata.
Eelnõu esimesel lugemisel ütles Andres Ammas Vabaerakonna fraktsiooni nimel, et tegemist on vaikse tiksumise eelarvega. Aga kuna me ei ole saanud ammendavaid vastuseid makromajanduslike näitajate

kohta, on meil vahepeal tekkinud hirm, et see ei olegi võib-olla vaikne tiksumine – vahest see on üsna ohtlik kellapommi tiksumine. Igal juhul iga vaikne tiksumine lõpeb halvasti ja sellepärast on meil ettepanek, et tuleb midagi ette võtta. Niiviisi asi edasi tiksuda ei saa. Aitäh!

16:01 Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Martin Helme Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel! Lisaaega kolm minutit.

16:01 Martin Helme

Härra spiiker! Lugupeetud kolleegid! Paistab, et ministri eilse pika pinnimise järel on inimestel jaks otsa lõppenud. Aga esitan siis oma fraktsiooni seisukohad ära, kui eelarve on meile lõpuks lauale jõudnud. Ma nõustun täielikult eelkõnelejaga selles osas, et eelarve ei rahulda opositsioonierakondi. Probleeme on rohkem kui üks. Eriti tahaksin aga ka mina tähelepanu juhtida sellele, et eelarve läbipaistvus on väga kehv. Lõppkokkuvõttes võiks ju Riigikogule visata lauale eelarve, kus on täpselt kaks rida – üks on tulud ja teine on kulud –, ja öelda, et nii lähebki. Olles nüüd rahanduskomisjonis näinud peaaegu kõikide eluvaldkondade ministreid, tuleb ütelda, et isegi ministrid ise ei tea, kus neil üks või teine kulu on. Veelgi hullem, nad ei räägi ka, kui ei küsi. Terve rida riigi tegevusi on lihtsalt ära peidetud. See ei ole kooskõlas toimiva pluralistliku demokraatliku ühiskonnaga, kui maksumaksjad ei tea, kuhu nende raha kulub, kuidas selle kasutamine eelarves on määratud.
Ma olen täiesti nõus möönma, et kui riiki valitseb koalitsioon, siis on eelarve koalitsiooni nägu, seal on kirjas nende prioriteedid. Meie arvates on eelarve kõige suurem puudus see, et ei ole ette nähtud põllumajanduse riigisiseseid üleminekutoetusi, mida Eestis oleks võimalik anda. See summa on 21 miljonit või natuke rohkem. Kindlasti oleks vaja anda 15 miljonit – see 21 miljonit ei ole mingisugune üldine summa, see on valdkondade kaupa ära jaotatud. Isegi kui me mööname, et teraviljakasvatust ei ole sel aastal hädapärast vaja toetada, siis näiteks piimasektorit tuleks kindlasti toetada. Samas näeme riigieelarves kulusid, mis meie meelest on kas põhjendamatud või selgelt vale prioriteediga kulud, olgu selleks siis pagulastele suunatud miljonid või ka teatud investeeringud, mille vajalikkus või ajakohasus on meie meelest küsitav. Kindlasti teeb Konservatiivne Rahvaerakond sellekohased parandusettepanekud.
Mis puutub sellesse, kas see eelarve stimuleerib Eesti majandust või mitte, siis meie arvates on ilmne, et eelarve ei taga Eesti majanduse stimuleerimist, vaid hoopis vastupidi. Need maksutõusud, millega meil selle aasta esimeses pooles tuli siin maadelda, on majanduse kasvamist pärssivad maksutõusud. Mitte kedagi meist ega ka tööandjaid ja töövõtjaid ei veena tibatillukene sotsiaalmaksu langetamine. Pole usutav, et see ongi meede, mis Eesti majandusel kasvada aitab. Ei ole tegeldud tagasirände küsimusega ehk Eesti oma inimeste tagasisaamisega Eestisse. Puudub nõrgimgi visioon, kuidas aidata Eesti eksporti. Ka seda püütakse lahendada väga bürokraatliku võtme abil. Meil on terve hulk riiklikke või poolriiklikke asutusi, kellel on päris suured summad kasutada, aga kes tegelikult ei aita Eesti majandust.
Olen eelkõnelejatega nõus, et puudub visioon, kuhu tahetakse välja jõuda. Lepitakse sellega, mis on, ollakse rahul sellega, et meil on eelarve enam-vähem tasakaalus. Samas on väga palju sogamist teemal, kas eelarve on strukturaalses plussis või nominaalses miinuses. Mul on selle kohta oma küsimus. Kui meil on aastast aastasse majandus kuulutatud strukturaalselt plussis või ülejäägis olevaks ja ometi on see igal aastal nominaalselt miinuses olnud ehk raha on läinud rohkem, kui tulnud, siis kusagil on viga sees. Kõike mõõdetakse kuidagi valesti. Ei saa olla niimoodi, et meil on aastate kaupa tegelik rahavoog negatiivne, aga me raporteerime, et meil on eelarve strukturaalselt plussis.
Eelarve põhiliseks plussiks võib pidada seda, et valdkonnad, mis valitsus on kuulutanud prioriteetseks, on osaliselt raha juurde saanud. Osaliselt aga on sellesisulised deklaratsioonid õõnsad, nagu ka eelkõnelejate jutust välja tuli. Avalikkus hakkab seda kindlasti oma tasku peal tundma järgmise aasta esimeses pooles. Valitsuse lubadused ei materialiseeru. Valitsuse suur probleem on see, et tegu ei ole majandust kasvatava, majandust edasi viiva eelarvega. Me loome endale varusid, mis hakkavad jõudma samale tasemele, kui olid kriisieelsed varud, aga me loome neid varusid selle hinnaga, et me ei stimuleeri majandust. Ja tõsine probleem, kordan veel kord üle, on ka see, et eelarve ei ole loetav ja arusaadav. Sa pead olema tõeline insaider, et saada aru, kuhu üks või teine kulu on peidetud. Avalikkus ei saa sellest tõepoolest üldse aru, isegi kui meil siin on võimalik ministreid pinnida.
Kui Riigikogu täiskogu ei arvesta meie ettepanekuid teatud ümbertõstmiste kohta, eelkõige põllumajandustoetuste suurendamise kohta, siis me kindlasti hääletame selle eelarve vastu. Aitäh!

16:01 Esimees Eiki Nestor
Aivar Sõerd Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

16:01 Aivar Sõerd
Austatud esimees! Head kolleegid! Esmaspäeval Eestis oma missiooni lõpetanud Rahvusvaheline Valuutafond, mis on ilmselgelt objektiivne, kompetentne, parima ekspertiisiga institutsioon, küll sellist pessimismi ei jaganud, mida me siin eelkõnelejate ettekannetest kuulsime. Valuutafondi hinnang meie majandusele ja riigi rahandusele oli selge: meil on kasvu toetav majanduskeskkond, laitmatu avaliku sektori finantsolukord, suured avalikud investeeringud ja tõhusad riigiteenused. Ja muidugi, tavapäraselt teeb IMF ka ettepanekuid. Kõik need, mis nad meile esitasid, väärivad riigieelarve edasise arutelu käigus käsitlemist.
Head kolleegid! 2016. aasta riigieelarve selged prioriteedid on Eesti julgeoleku tugevdamine, inimeste toimetuleku parandamine ja vastutustundliku riigirahanduse kindlustamine. Paraneb lastega perede heaolu ja kasvavad inimeste sissetulekud. Vaadates järgmise aasta eelarve kava, paistab sealt välja suurenev sotsiaalsfäär. Sotsiaalse kaitse valdkond moodustab suurema osa eelarvest. Suurenevad pensionid, kasvavad peretoetused ja tõuseb toimetulekutoetuse määr. Kõik see suurendab inimeste heaolu ja kindlustunnet. Eesti julgeoleku tugevdamine on rõhutatult kaalukas eelarveprioriteet. Lisaks politsei- ja sisejulgeoleku töötajate palga kasvule on prioriteediks idapiiri väljaehitamine. Kaitsekulud hakkavad moodustama 2,07% SKT-st. Kaitse-eelarve kogumahus 451 miljonit eurot tagab Eesti kaitsevõime arengu ja valmisoleku vastata muutunud julgeolekukeskkonna väljakutsetele.
Riigieelarve ja maksupoliitika on põhilised vahendid, millega riik saab majanduse arengut toetada. Riigi ülesanne on tagada konkurentsi toimimine, panustada infrastruktuuri arengusse, hoida üldine majanduskeskkond konkurentsivõimelisena. Ka järgmise aasta eelarve kavas on avaliku sektori investeeringutel kaalukas osa infrastruktuuri investeeringutes. Teedeehitusse läheb 307 miljonit eurot, mida on üle 21 miljoni rohkem kui tänavu. Rekonstrueeritakse raudtee- ja maanteelõike, sh Rail Balticu terminali ja lennujaama vaheline lõik, Tallinnas aga näiteks "Russalka" ja Haabersti ristmik.
Majanduskeskkonda ilmestab väga hästi üldine maksukoormus ja see meil ei kasva. See jääb 33% tasemele SKT-st, mis on tunduvalt madalam näitaja kui Euroopa Liidus keskmiselt ja tagab meie võime teiste riikidega konkureerida. Eelarve tasakaalustamise nimel on paljud riigid pidanud viimastel aastatel maksukoormust tõstma. Meil väheneb tööjõumaksude osakaal maksutulude struktuuris, mis tuleneb järgmisel aastal põhiliselt tulumaksuvaba miinimumi ja pensionide maksuvaba tulu määra tõstmisest. Seega jätkub juba varasematel aastatel alanud tööjõumaksude osakaalu vähenemine, mida tõesti maksutulude struktuuris tasakaalustab tarbimismaksude osakaalu suurenemine, aga tervikuna aitavad need muudatused kaasa majanduse kasvuvõimaluste suurendamisele. Eelkõnelejad väitsid, et puudub visioon tulevikuks. Ma küsin selle peale, kas majanduskeskkonna parandamine ja riigi konkurentsivõime suurendamine ei ole õige, kohane ja vajalik eesmärk, samuti inimeste toimetuleku ja heaolu parandamine.
Meie majanduse kasvu vedajaks on olnud ka sisenõudlus ja see jääb kasvuteguriks järgmistelgi aastatel. Töötajate reaalpalk jätkab kasvu, samas kui hindade tõus jääb mõõdukaks, mis annab tarbijatele kindlustunde.
Palun lisaaega!

16:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Palun! Kolm minutit lisaaega.

16:01 Aivar Sõerd
Majanduse seisukohast on olulisel kohal avaliku sektori investeeringud. Ka IMF märkis oma värskes raportis, et nende investeeringute osakaal võrreldes teiste riikidega on meie majanduse tunnusjoon. Ja muidugi on nende investeeringute mõju seda suurem, mida enam need lähevad tootlikkust tõstvatesse valdkondadesse. Avaliku sektori investeeringute maht järgmisel aastal on 480 miljonit eurot, mida on 57 miljonit eurot ehk veidi üle 13% rohkem kui tänavu. Sellele lisanduvad Riigi Kinnisvara AS-i investeeringud mahus veidi üle 50 miljoni euro. See loob ehitussektoris täiendavat nõudlust.
Välisvahendite osakaal investeeringute kogumahus on väiksem kui Eesti oma vahendite osakaal: välisvahendeid on 40% suurusjärgus. Eelarvest saavad tuge ka need sektorid, mis on raskustes, sh põllumajandus. Tootlikkuse tõstmine on kindlasti see tegur, mille järgi saab hinnata avaliku sektori

investeeringuid. Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus rakendab praegu meetmeid, mis tõstavad meie ettevõtete konkurentsivõimet välisturgudel, samuti innovatsiooni ning tehnoloogia- ja tootearendust. KredEx pakub ettevõtetele laenu, riskikapitali krediidikindlustust ja riigi garantiiga tagatisi.
Head kolleegid! Kutsun teid üles eelarvet toetama ja kutsun teid üles ka konstruktiivsetele aruteludele. Kui Riigikogu otsustab, et on vajadus ja võimalus anda veel lisavahendeid haridussektorile või põllumajandusele või kuhu tahes, siis me peame kindlasti arvestama ka sellega, et kui me tahame mingeid kulusid suurendada, siis tuleb nende jaoks ka katteallikad leida. Soovin kõigile edu eelarve edasisel menetlemisel! Aitäh!

16:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Ja nüüd palun kõnetooli Kalvi Kõva, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esindaja! Viis pluss kolm minutit.

16:01 Kalvi Kõva

Hea istungi juhataja! Head sõbrad! Riigieelarvega on meil igaühel seotud omad ootused. Ja juba eelnõu üleandmisel oli siin saalis näha ja kuulda, et need ootused ei piirdu sugugi ühe aastaga. Meil tuleb aga endale aru anda, et kõigi vajalike kulutuste tarbeks meil põhjatut rahakotti ei ole. Samuti ei panda ühe eelarvega üksipulgi paika ridamisi järgnevaid aastaid ega Eesti rahanduse ülipikka tulevikku. Eesmärkideni jõudmiseks tuleb meil teha tööd samm-sammult ja kaalutletult, mitte üle jõu elades. Need põhimõtted just kajastuvadki 2016. aasta eelarves, kus me teeme vastutustundlikke samme, et jõuda kaugemas perspektiivis suurema eesmärgini. Sellest, millised on eelarve puudused, on opositsiooni esindajad juba pikalt rääkinud. Kindlasti oleks sotsiaaldemokraadid üksi valitsuses olles teinud mõnevõrra teistsuguse eelarve, nagu tõenäoliselt ka Reformierakond ja IRL, kui oleks õnnestunud valitsust üksi teha. Aga koalitsioonivalitsuses tehakse eelarvet koos partneritega ning see sisaldab lisaks kõigi osapoolte oluliste programmiliste lubaduste täitmiseks vajalikele rahaeraldistele ka katteallikaid.
Eelarvest, mis alandab makse ja suurendab samal ajal toetusi, võib rääkida opositsioonis istudes. Seda juhul, kui tõsiselt võetavuse kaotamist ei peeta probleemiks. Tuleva aasta eelarvel on tugev sotsiaaldemokraatlik sisu. Selle keskmes on Eesti inimene, see on laste- ja perekeskne ning parandab väga paljude inimeste toimetulekut, tagades, et haavatumad ja nõrgemad ühiskonnaliikmed saavad oma riigilt rohkem tuge. On põhjust üle korrata, et tuleva aasta eelarve on oluline vaheetapp laste ja lastega perede väärtustamise teel. Tuleval aastal tõuseb lapsetoetus üle 10% ehk 50 euroni, edasi kasvab see aga 60 euroni. Perede heaolu parandamisele aitab kaasa toimetulekutoetuse määra tõus praeguselt 90 eurolt 130 euroni.
Head sõbrad! Juhin tähelepanu, et tegu on toimetulekupiiri märkimisväärse, viimase kümnendi jooksul suurima tõusuga. Eri sammude koosmõjus annab see tõus oma panuse sellesse, et lapsed ei kasvaks üles vaesuses. Samas suunas peab see töö tulevikus ka jätkuma. Eesti riik peab suutma pakkuda kõigile lastele turvalist keskkonda, seda sõltumata nende vanemate sissetulekust.
Eelarve pakub igal aastal suurt huvi ka meie vanemale generatsioonile. Usun, et nad ei pea pettuma. 2016. aasta pensionitõus tuleb maksimaalses ulatuses, mis eelarve tulude puhul on võimalik. Aprillis tõuseb keskmine vanaduspension 396 euroni, jäädes ühtlasi edasi tulumaksuvabaks.
Edasi, põllumajandus. Põllumajandus – sellest räägivad siin kõik. Head sõbrad, tuleva aasta eelarves me teeme ära rohkem kui maksimaalse miinimumi. Põllumajandustoetusi ja seda raha, mis põllumeestele läheb, ei saa vaadata pelgalt ainult *top-up´* idena. Eesti põllumajandus on kriisis ja selle kriisi leevendamiseks on erakorraline toetus, mis riigieelarvest tuleb, sellel ja järgmistel aastatel kokku 7,6 miljonit. Sellele lisandub Euroopa Liidust saadav raha. Ning me ei saa vaadata üle ega ümber nendest summadest, mis tulevad Euroopa Liidu ja meie ühise tööna: otsetoetused kokku on eelarves 114,6 miljonit, maaelu arengukava raha on 161 miljonit. Ma tuletan ka seda meelde, et käesoleval aastal just põllumajandusorganisatsioonide eestvedamisel meie ühine pindalatoetus ei suurene maksimaalses määras, mida me oleksime võinud maksta, aga me suuname seda raha rohkem maaelu arengukavva, mille raames saavad toetust eeskätt põllumajandusega tegelevad ettevõtted.
Eelarve oma arvukate ridadega on aus dokument, sest kulude ees ei saa silmi kinni pigistada ega numbreid ilustada. Täna esimesel lugemisel olevas eelarves on ka hulk lahtisi otsi. Palju on viimasel ajal olnud juttu õpetajate palgast. Meie jaoks ei ole küsimus, kas õpetajatele tuleb maksta väärilist palka. Loomulikult võiks kohe tulla arvestatav palgatõus, paraku tuleb tõdeda, et ilmselt jääb see kasv

soovitule alla. Peame aga väga oluliseks, et õpetajate palk kasvaks. See on meile väga-väga tähtis. Tõsiselt tuleb otsa vaadata ka kavandatud koondamistele ja kärbetele avalikus sektoris. Kõik saavad aru, et tööd saab teha tõhusamalt ja et kärpida saab ja tulebki seal, kus see on võimalik. Samas peab hoolikalt jälgima, et kärbetega ei mindaks liiale, et esitatud koondamisarvude taga oleks terve mõistus. Kärped ei tohi endaga kaasa tuua olukorda, kus riik ei suuda enam teatud vajalikke ülesandeid täita. Ehk pisut utreeritult: ei ole mõeldav, et meil on kunagi üle Eesti vaid paarkümmend superpolitseinikku, kes kõik oskavad kõike, aga ajanappuse tõttu kuskile ei jõua.
Head sõbrad! Meie ees on valitsuse visioon järgmisest finantsaastast. Parlamentaarsed debatid eelarve üle on alles alanud. Sotsiaaldemokraadid ootavad argumenteeritud ja vastutustundlikku arutelu ning sisukaid ettepanekuid. Eesti inimeste heaolu ei aita parandada tühi tänitamine siin saalis ega lööklaused. Head sõbrad, meie seda eelarvet ei häbene. Me märkame selles lisaks enda näojoontele ka Reformierakonna ja IRL-i omi, ja just nii peabki see olema, sest me tegime seda eelarvet koos. Aitäh!

16:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Palun, Siim Kiisler Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel! Viis pluss kolm minutit.

16:01 Siim Kiisler
Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Mida me ühelt korralikult eelarve eelnõult ootame? Muidugi me kõik tahame rõõmustada koos nendega, kes on rahul lapsetoetuse tõusuga ja mitme teise sotsiaaltoetuse tõusuga, üldse igasuguste toetuste kasvuga. Samas tahaks ohata koos nendega, kes kurdavad, et need tõusud on liiga väiksed, toetused on liiga väiksed – ikka tahaks enamat. Aga IRL ootab ühelt korralikult eelarveseaduse eelnõult eelkõige seda, et riigi rahandus on ka järgmise aasta lõpus korras, nii nagu ta praegu üldiselt on, et tööinimesel on kindlustunne, et ettevõtetel on kindlustunne. Just konservatiivne, alalhoidlik eelarvepoliitika on üks olulisi majanduskasvu eeldusi. Selleks, et see nii oleks, me peame lähtuma reaalsusest. Meie majanduse nominaalseks kasvuks, s.o koos inflatsiooniga, ennustatakse 5,5%, maksutulu peaks kasvama 5,3%. See seab meile selged raamid, milline eelarve on vastutustundlik. Jah, selle prognoosi on teinud eksperdid ja ma ei saa kuidagi nõustuda Vabaerakonna seisukohaga, et majandusprognoosi eest tuleks valitsusel võtta poliitiline vastutus. See oli tsitaat. Minu arust see on koguni väga ohtlik seisukoht. Ma tean ühte Euroopa riiki, kus võeti poliitiline vastutus igasuguste majandusprognooside eest – see on Kreeka. Seal tegid majandueksperdid ühe prognoosi, aga poliitikud ütlesid, et sellise prognoosi eest nemad küll vastutada ei taha, nemad vastutaksid hoopis teistsuguse prognoosi eest. Ja tagajärjed on näha. Ma palun väga, et Eesti ei läheks mingil juhul seda teed, et ükski poliitiline jõud ei toetaks seda teed, et poliitikud hakkavad ise lambist prognoose määrama. Sellise asja eest ei saa valitsus võtta poliitilist vastutust, selle eest peavad vastutama asjatundjad, majandueksperdid.
Mis selles eelarves veel vastutustundlik on? Kindlasti tuleb püüda selle poole, et meie riigipidamine oleks mõistlik olukorras, kus meie elanike arv väheneb. See seab fookusesse reformid ja kokkuhoiu. Ma tahan valitsusele tunnustust avaldada selle eest, et eelarve mõte on koondada 750 töötajat. See on julge samm, milletaolist ei ole viimastel aastatel tehtud. Selliseid ettepanekuid ei ole kerge välja käia, aga nende elluviimisega kaasneb suur kokkuhoid. Täiendav kokkuhoid on ka veel tänu sellele, et valitsemisalade majandamiskulusid vähendatakse läbivalt 3%. Valitsussektori hõive vähendamine peab andma täiendavat kokkuhoidu 13 miljonit eurot. Selliseid näiteid võib eelarvest tuua veel. See on väga positiivne, et valitsus on kokkuleppele jõudnud ja sellised sammud astunud.
Kindlasti on vastutustundlik panustada eelarve koostamisel nendesse inimestesse, kes eelistavad töötamist sotsiaaltoetustele. See stimuleerib majandust tõepoolest. Ja kui töötavatele inimestele jääb rohkem raha kätte, siis see raha liigub tarbimisse, ettevõtete käibed kasvavad, majandus kokkuvõttes kasvab. IRL-i algatatud maksutagastus madalapalgalistele inimestele saab selle eelarvega reaalsuseks ja näiteks alampalka teenivad inimesed saavad tagasi kogu järgmisel aastal makstud tulumaksu. See on suur samm edasi. Tööl käia tasub, isegi kui palk on väike.
Ma tahan rääkida ka ühest valdkonnast, mis küll otseselt kuidagi majandust ei kasvata – nimelt kohalikest omavalitsustest. Siin väideti, et oleks kindlasti kasulik, kui omavalitsuste eelarved kasvaksid. Aga siis, sõbrad, tuleb küsida, mille jaoks need eelarved peavad kasvama. Ei ole omaette väärtus, et üks avaliku sektori institutsioon saab natuke rohkem raha ja teine selle võrra natuke vähem. Oluline on, mis valdkonna edendamiseks seda raha kokkuvõttes kasutatakse. Ma toon näite. Kui osa gümnaasiume on läinud riigi pidamisele ja seetõttu nende palgaraha ei käi enam läbi omavalitsuse ning selle tõttu on

omavalitsuste eelarve vähenenud, siis kas see on hea või halb? Kuidas seda hinnata? Ärgem rääkigem eraldi institutsioonidest, rääkigem valdkondadest, mille peale raha kulutatakse, rääkigem, milleks seda kasutatakse. Kui raha kasutatakse ettevõtluse arendamiseks, siis see on arusaadav. Kui näiteks investeeritakse transpordi infrastruktuuri, nagu selles eelarves tehakse, siis see on arusaadav ja positiivne samm. Ei maksa rääkida eraldi sellest, et see ministeerium sai natuke rohkem või teisel oli kasv natuke väiksem.
Meiesuguse väikse riigi geograafiline asupaik on selline, et kindlasti on vastutustundlik eraldada piisavalt raha kaitsevaldkonna arendamiseks, et tagada riigi julgeolek. Ka siin saalis on inimesi, kes on teinud ettepanekuid kaitsekulusid vähendada ja kasutada seda raha mujal. Ma loodan, et me arvestame nüüd uusi reaalseid olusid ja keegi enam sedalaadi ettepanekutega välja ei julge tulla. Ja kui tulebki, siis keegi ei võta niisuguseid ettepanekuid tõsiselt. IRL on aastaid seisnud selle eest, et meie kaitsekulutused moodustaksid 2% sisemajanduse kogutoodangust, ja meil on tõesti hea meel, et praegu on see protsent isegi mõnevõrra suurem.
Kokkuvõtteks. Kui me siin arutame, kuidas eelarvet paremaks teha – ja nagu ütles ka rahandusminister oma heas ettekandes, seda eelarvet on siin ka muudetud ja ikka paremuse poole –, siis ei ole mõistlik üksteist üle trumbata ebarealistlike nõudmistega valdkondades, kuhu rohkem raha anda pole. Kuskilt lihtsalt pole enam võtta. Arutlegem pigem koos selle üle, kuidas see eelarve saaks paremini toetada just töötavat inimest ja meie majanduse kasvu. Selles mõttes olen ühe eelkõnelejaga väga nõus. Sest kui töötaval inimesel läheb paremini, kui ta tahab teha tööd ja tahab teha tööd nimelt Eestis, ning kui ka ettevõtja tunneb ennast turvaliselt, siis on meil järgmistel aastatel rohkem raha, mida järgmistes eelarvetes ümber jagada. Aitäh!

16:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Lõpetan 2016. aasta riigieelarve seaduse eelnõuga seotud läbirääkimised. Eelnõu 103 esimene lugemine on lõppenud. Määran eelnõu 103 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 4. novembri kell 17.15.

---

2. 15:21 Töövõimetoetuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (84 SE) esimene lugemine

15:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi teise päevakorrapunkti juurde: Vabariigi Valitsuse algatatud töövõimetoetuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 84 esimene lugemine. Ettekandja on tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski. Palun!

15:59 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud Riigikogu! Annan teile ülevaate Vabariigi Valitsuse algatatud seaduseelnõu 84 sisust. Töövõimetoetuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga ei soovita muuta töövõimereformi põhimõtteid, vaid teha juba vastuvõetud seadustes muudatused, mis on vajalikud reformi paremaks elluviimiseks. Töövõimetoetuse seaduse rakendamise ettevalmistamisel on selgunud hulk aspekte, mis eelnõu väljatöötamisel jäid tähelepanuta, kuid mille arvestamine on siiski vajalik. Arvestades, et muudatuste elluviimiseks on vaja arendada mitme asutuse infosüsteeme ning ette valmistada rakendusaktid, lükatakse eelnõu kohaselt seaduse jõustumine poole aasta võrra edasi. Seaduse jõustumise aeg on praegu 1. jaanuar 2016, eelnõu kohaselt jõustub see aga 1. juulil 2016. Samas, tööturuteenused ja sotsiaalhoolekande teenused, mis on töövõimereformiga seotud, käivituvad 1. jaanuaril 2016. Neid jõustamise tähtaegu edasi ei lükata.
Eelnõu maht on üsna suur. Tegemist on paksu eelnõuga. Põhjuseks pole mitte see, et tehakse väga palju olulisi muudatusi, vaid see, et kuna tehniliselt muudetakse veel jõustumata seadusi, siis tuli paragrahve täismahus ümber kirjutada. Seetõttu näeb eelnõu väga paks välja, aga muudatusi nii palju pole.
Muudatused võib jagada kuude rühma. On ka väga palju tehnilist, millele ma siin ei keskendu, nimetan ära vaid olulisemad muudatused. Esiteks muudatused, mille eesmärk on ära hoida töövõimetuspensionilt töövõimetoetusele ehk siis vanalt uuele skeemile üleminekul sissetulekuta

perioodi teke. Teiseks muudatused, millega lihtsustatakse töövõime hindamise ning puude raskusastme tuvastamise üheaegset taotlemist – nn ühe akna poliitika. Kolmandaks muudatused, mis puudutavad otseselt töövõimereformi edasilükkamist poole aasta võrra ja sellega seoses rakendussätete viimist ajaga kooskõlla. Eraldi võib veel välja tuua muudatused, millega täpsustatakse hüvitise suuruse arvutamist ning põhjusliku seose tuvastamist tervisekahjustuse ja vägivallakuriteo, tööõnnetuse, kutsehaiguse, liiklusõnnetuse ja teenistusülesande täitmise vahel.
Nagu öeldud, lükatakse eelnõuga töövõime uuele skeemile üleminek 1. jaanuarilt edasi 1. juulile 2016. Sellel on mitu põhjust. Võib-olla kõige olulisem seisneb selles, et reformi käivitamine eeldab õige mitme infosüsteemi valmimist. Eeskätt pean silmas Sotsiaalkindlustusameti uut infosüsteemi nimega SKAIS2, mille valmimise osas oldi alguses natuke liiga optimistlikud. Sellega, et me lükkame seaduse jõustumise edasi, suudame kindlasti tagada, et vajalikuks ajaks on kõik piisavalt korras, et rakendamine toimuks ilma probleemideta. Loomulikult on ka teiste asutuste jaoks näiteks töövõime hindamise eri tööde põhjalik ettevalmistamine mahukas ettevõtmine ja tähtaja edasilükkamine annab lisakindlust, et me suudame kõik ettevalmistused hästi ära teha.
Üks muudatus peab silmas eesmärki hoida ära töövõimetuspensionilt töövõimetoetusele üleminekul sissetulekuaugu tekkimine. On selline lugu, et töövõimetuspensioni makstakse kuu aega ette, tulevast töövõimetoetust makstakse aga kuu aega tagantjärele. Nii ilmnes, et uuele skeemile üleminekul oleks inimestel tekkinud ühe kuu pikkune sissetulekuauk. See lahendatakse ära nii, et inimestel vahepeal sissetulekus auku ei tekiks. Lisaks sellele muudetakse seaduses hulk tehnilisemaid punkte, millele ma siin sissejuhatavas ettekandes keskenduma ei hakka. Olen valmis kõike selgitama küsimustele vastates. Aitäh!

15:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Teile on ka küsimusi. Palun, Toomas Vitsut!

15:59 Toomas Vitsut
Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Osalise töövõimega inimestele on vaja pakkuda oluliselt rohkem nn kaitstud sotsiaalseid töökohti. Kuidas ja kellega koostöös kavatseb ministeerium neid töökohti juurde luua?

15:59 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski
Aitäh! Nagu ma viitasin, 1. jaanuaril 2016 töövõimereformi sihtrühmale ette nähtud tööturuteenused jõustuvad. Töötukassa on nende ettevalmistamisega graafikus ja otsib praegu aktiivselt teenuste pakkumise partnereid. Nende teenuste puhul, kus meil on siiani head koostööpartnerid olnud, tehakse muidugi koostööd eeskätt nendega. Mõningate ülesannete puhul, nagu töövõime hindamine, on aga tegemist täiesti uue asjaga ja otsitakse uusi partnereid, kellega koos neid teenuseid osutada. Aga üldiselt on need teenused põhjalikult läbi arutatud, sh asjaomaste sihtrühmade ja nende teenuste osutajatega. Töötukassa on kinnitanud, et nemad püsivad graafikus.

15:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Erki Savisaar, palun!

15:59 Erki Savisaar
Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Juba alates 1. jaanuarist 2016 peaksid töötukassa ja ka kohalikud omavalitsused pakkuma nii lisateenuseid kui ka täiesti uusi teenuseid puudega või töövõime kaotanud inimestele. Omavalitsusliidud pole Riigikokku jõudnud sotsiaalhoolekande seaduse eelnõu kooskõlastanud, põhjuseks neile lisakohustuste panemine ilma lisaraha eraldamata. Kuidas te kavatsete selle probleemi lahendada? Ka menetluses olevas 2016. aasta riigieelarve seaduse eelnõus me seda lahendust ei näe.

15:59 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski
Aitäh! Riigikokku eraldi eelnõuna jõudnud sotsiaalhoolekande seadus ei ole selle eelnõupaketiga otseses seoses, kuigi sisuliselt muidugi on. Sotsiaalhoolekande seadus kuulub sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna vastutusvaldkonda. Ma usun, et õige pea on ta siin teie ees, et rääkida

sotsiaalhoolekande seaduse eelnõust, ja siis te saate kindlasti arutada, missugused on need täiendavad kohustused, mis kohalikele omavalitsustele tulevad. See diskussioon oli meil ka Vabariigi Valitsuses, enne kui me selle eelnõu heaks kiitsime. Üldiselt on väga paljude muudatuste puhul tegemist pigem olemasolevate teenuste täpsustamisega. Paljud nendest täiendavatest tingimustest on nii mõistlikud ja elementaarsed, et pole alust väita, et nende osutamiseks oleks KOV-idel vaja lisaraha. Samas teatud teenuste puhul on kohalikel omavalitsustel ka lisaülesanne pakkuda kvaliteetsemat teenust. Ma usun, et riigil on õigus niisuguseid täiendavaid reegleid kehtestada. Kuidas on läinud arutelud kohalike omavalitsuste liitudega selles küsimuses, kui suured need täiendavad kohustused on ja kas nende täitmiseks oleks vaja lisaraha eraldada, sellele oskab vastata sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna.

15:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Peeter Ernits, palun!

15:59 Peeter Ernits
Austatud juhataja ja minister peaministri ülesannetes! Ma küsin päris konkreetse küsimuse. Seda seadust on kõvasti muudetud või õigemini täiendatud. Algselt võeti see üsna kööbakana vastu. Tahan öelda, et oluline ei ole mitte ainult töökohtade olemasolu, vaid ka see, kuidas sinna pääseda. Üks konkreetne mees on üritanud pakkuda oma teenust maapiirkondades inimeste tööle ja mujalegi toimetamisel, aga kui ta pöördus Sotsiaalministeeriumi poole palvega aidata tal soetada invabuss, siis vastasid teie ametnikud talle, et kui käive on üle 125 000 euro, siis võiks rääkida, aga vaesel mehel on see ainult 10 000 eurot. Aga puudega inimesed tahaksid ka pääseda kodust välja. Mida te temale ja teistele temasugustele ütleksite?

15:59 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski
Aitäh! Selle konkreetse juhtumiga ma kahjuks ei ole kursis, võin seda täpsustada. Aga töövõimereformi üldine filosoofia on selles, et tuleb tõepoolest aidata inimestel, kelle töövõime on püsivalt vähenenud, ikkagi tööl käia. Selleks vajavad eri inimesed erinevaid teenuseid, erinevat abi. Osa inimesi vajab selleks abivahendeid, teised oma kodu või töökoha ümberehitamist või abi tööle sõitmisel. Kõik need teenused on Sotsiaalkindlustusameti ja töötukassa koostöös ka planeeritud. Mõistagi on erinevate toetuste andmisel ka oma tingimused, mis on sihtrühmadega läbi räägitud. Päris igale poole raha pudistada ei ole võimalik. On selge, et teatud kuluefektiivsus peab nendel meetmetel olema. Aga kui me vaatame kogu seda rahahulka, mis töövõimereformi elluviimiseks läheb, siis ma küll väidan, et tegemist on kvalitatiivse muutusega selles, kuidas riik aitab osalise töövõimega inimestel tööturul osaleda.

15:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Dmitri Dmitrijev.

15:59 Dmitri Dmitrijev
Aitäh, istungi juhataja! Lugupeetud minister! Te väitsite, et selle eelnõu eesmärk ei ole teha olulisi muudatusi töövõimereformi osas, pigem on tegemist tehniliste muudatustega. Kuna meil on päevakorras ka riigieelarve eelnõu, siis ma küsin rehabilitatsiooniteenuste hindade kohta, mis on aastaid püsinud samal tasemel. Neid teenuseid pakkuvad asutused väidavad, et need hinnad juba ammu ei kata kulusid. Nii ongi mitmed asutused loobunud teenuseid pakkumast. Kas järgmisel aastal on kavas tõsta rehabilitatsiooniteenuste hindu ja muuta need ikkagi kulupõhiseks?

15:59 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski
Aitäh! See küsimus on ainult osaliselt seotud töövõimereformiga, aga rehabilitatsiooniteenuste osutamiseks suunatakse järgmise aasta eelarves märkimisväärselt rohkem riigi raha. See on Vabariigi Valitsuses kokku lepitud. Aga haigekassas me arutame kindlasti ka küsimusi, mis puudutavad teenuste hindasid. Siiski ma arvan, et võiksime seda eelnõu arutades jääda selle temaatika raamesse. Kui teil on konkreetseid küsimusi rehabilitatsiooniteenuste kohta, siis ma hea meelega võtan need kirjalikult vormistatuna vastu ja hea meelega kirjalikult ka vastan.

16:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Monika Haukanõmm, palun!

16:00 Monika Haukanõmm
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Pärast avalikku kooskõlastusringi lisati sellesse eelnõusse üks säte, millega täiendatakse liikluskindlustuse seadust. See annab kindlustusandjale otsejuurdepääsu tervise infosüsteemi ehk TIS-i andmetele. See on suhteliselt ebameeldiv üllatus. On ju pikalt räägitud, kellel on õigus näha tervise infosüsteemi andmeid ja kellel mitte. Nüüd luuakse pretsedent ja antakse juurdepääs kindlustusandjatele. Mida teie sellest arvate? Andmekaitse Inspektsioon on küll asunud seisukohale, et see säte tuleb välja võtta, sest see ei ole põhjendatud.

16:00 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski
Nõustun kindlasti selle hinnanguga, et terviseandmed on väga delikaatsed andmed ja nendega tuleb ümber käia erakordselt ettevaatlikult. Ma olen teadlik, et Andmekaitse Inspektsioon on selle probleemi tõstatanud. Hetkel ei ole Sotsiaalministeeriumi ja Andmekaitse Inspektsiooni vahelistes läbirääkimistes konsensusliku lahenduseni jõutud, aga ma igal juhul usun, et tegemist on olulise teemaga. Riigikogu võiks selles küsimuses kujundada oma arvamuse, lähtudes ühelt poolt soovist tagada mõistlik regulatsioon ehk see, et eri juhtumite menetlus oleks võimalikult otstarbekalt korraldatud, aga teisest küljest eesmärgist, et terviseandmed oleksid käsitletud ettevaatlikult, et neid ei oleks võimalik kasutada millekski muuks kui konkreetse liiklusõnnetuse ja töövõimetuse seoste väljaselgitamiseks. Ma tõesti palun, et sotsiaalkomisjon võtaks seda teemat tõsiselt ja arutaks seda. Sotsiaalministeerium on valmis kompromissi otsima.

16:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Külliki Kübarsepp, palun!

16:00 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Teatavasti enamik teenuste katteallikaid tuleb Euroopast. Kui suures mahus ja millised kulud katab töötukassa?

16:00 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski
Nii, nüüd ma pean siit paberitest otsima. Tööturuteenuste ja -toetuste osutamise kulu kaetakse Euroopa Sotsiaalfondist 85% ulatuses ja 15% ulatuses töötukassa sihtkapitalist. Eelarve aastatel 2016–2019 on 101 miljonit eurot. Riigipoolne eelarveline suurim kulu on osalise või puuduva töövõimega isikute eest sotsiaalmaksu tasumine, mis on eelarves planeeritud 2016. aastal poole aasta eest 13,8 miljonit ja aastatel 2016–2019 kokku 112 miljonit eurot. Nii et enamik tööturuteenuseid osutatakse Euroopa Sotsiaalfondi rahaga – seda siis 85% ulatuses – ja 15% omafinantseeringut tuleb töötukassa sihtkapitalist. Riik kompenseerib töötukassa kaudu sotsiaalmaksu erijuhtusid. Nii on suures plaanis. On ka ettevõtmisi, mis on sellega kaudsemalt seotud, näiteks seesama Sotsiaalkindlustusameti infosüsteemi väljaarendamine.

16:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Viktor Vassiljev, palun!

16:00 Viktor Vassiljev
Aitäh, härra aseesimees! Hea minister! Eesti Puuetega Inimeste Koda juhtis eelnõu kooskõlastamisel tähelepanu väga mitmele asjale, mis neile meele järgi ei olnud. Teiste seas viidati ka sellele, et erihoolekandeteenuse järjekorras olev inimene peab koha vabanedes kolme kuu jooksul kindlasti minema teenust saama. Kui ei lähe, siis ta kaotab selle koha. Tihtipeale need asjad ei sõltu inimese oma tahtest. Kas peab kindlasti just nimelt kolm kuud olema ja kas üldse peab olema selline regulatsioon? Mis puutub hoolekandesse, siis iga juhtum on erinev, ja nii me üritame siin seadust eranditest kokku panna. Kas on vaja sellist tähtaega?

16:00 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Selle muudatuse eesmärk on parandada erihoolekandeteenuste kättesaadavust, just sellest tulenevalt on selline tähtaeg välja pakutud. Minule näib, et selline regulatsioon on mõistlik. Ning see regulatsioon näeb muu hulgas ette, et inimesed võetakse järjekorrast maha, kui nad ei ole kolme kuu jooksul läinud teenust saama ja minemata jätmiseks puudub mõjuv põhjus. Juhul kui inimesel on mõjuv põhjus, siis seda võetakse arvesse.

16:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Peeter Ernits, palun!

16:00 Peeter Ernits
Lugupeetud juhataja! Hea minister peaministri ülesannetes! Pakutavas seaduse §-s 60[1] on kirjas, et prokuröridel ei pea neile tööhõivehüvitise maksmisel töövõimet hindama. Minu küsimus on, miks selline sööst prokuröride poolelt ja miks seda klauslit enne seaduses ei olnud?

16:00 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski
Aiäh! Suurepärane küsimus, sest sellele küsimusele ma vastata ei oska. Uurin järele ja vastan teile kirjalikult.

16:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Märt Sults, palun!

16:00 Märt Sults
Aitäh, härra eesistuja! Härra ettekandja! Tahan küsida teemast välja mineva küsimuse: kas te täna konverentsikeskuses presentatsioonil käisite ja saite aru, mis on osaline töövõime kaotamine? Kas te annate endale aru, mida tähendab osaliselt töövõime kaotamine ja selliste inimeste abistamine? Te loete paberi pealt numbreid, aga reaalses elus inimestega kokku puutudes on hoopis teine tera. Seal keskuses oli muuseas väga palju riigikogulasi, kes – häbi-häbi-häbi! – võtsid seda üritust naljana. Suure kilkamise ja naeru saatel sõitsid nad ratastoolidega ja panid kõrvaklappe pähe. Mis te selle kohta kostate?

16:00 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski
Aitäh! Ma olen tänase päeva jooksul täitnud erinevaid tööülesandeid ja teie viidatud üritusest osa ei võtnud. Töövõimereform on üks suurimaid sotsiaalvaldkonna reforme viimaste aastate jooksul. Tegemist on väga põhimõttelise, olulise reformiga. Ühelt poolt on see loomulikult ka reform, mille eesmärk on riigi sotsiaalsete kulutuste optimeerimine.
Aga mis minu hinnangul on veelgi olulisem: see on sisuliselt osalise töövõimega inimeste tööle aitamine. Meil on palju inimesi, kellel on kas puue või kes ei saa muul põhjusel iseseisvalt, ilma abita tööl käia. Minu arvates ei ole mõistlik nendele inimestele öelda, et maksame teile natukene raha ja tehke siis, mis tahate. Need inimesed tahavad ka sotsiaalses mõttes olla täisväärtuslikud ühiskonnaliikmed. Meie ühiskond on ka ajaloolistel põhjustel üldiselt üritanud erivajadustega inimesi kapi taha ära peita. Las nad kuskil seal on, maksame neile natukene raha, ja kogu moos. See ei ole mõistlik! Me peame tegema kõik endast oleneva selleks, et erivajadustega inimesed, osalise töövõimega inimesed tunneksid ennast täisväärtuslike ühiskonnaliikmetena. Selleks peame tagama vajalikud meetmed, vajaliku abi riigi poolt, et nad saaksid oma panuse ühiskonnaelus, sh tööturul anda. Loomulikult, kui tehakse selliseid suuri reforme, millega seoses põhimõtteliselt muudetakse kogu kontseptsiooni, nii et töötukassa saab hulga uusi ülesandeid ning on vaja koordineeritud koostööd Sotsiaalkindlustusameti, kohalike omavalitsuste ja töötukassa vahel ning muuta ka tööandjate hoiakuid, siis loomulikult tekitab see hirme. Loomulikult tekitab! Osa nendest hirmudest on õigustatud. Oleme saanud sihtrühmadelt ka sellist tagasisidet ja oleme seda ka arvestanud, sest need ongi õigustatud hirmud. Kas meil on sajaprotsendiline kindlus, et viimseni kõik, mis on töövõimereformiga seoses planeeritud ja läbi mõeldud, suurepäraselt käivitub? Ei ole seda kindlust! Loomulikult ei ole, sest me teeme suurt asja, me teeme seda esimest korda ja see on väga kompleksne.
Võib-olla mõned nendest tööturuteenustest, mis me oleme läbi mõelnud, ei anna piisavat efekti. Võib-

olla tuleb mingeid teenuseid osutada oluliselt rohkem, võib-olla tuleb mingisuguseid hüvitamismäärasid tulevikus suurendada või vähendada. Aga need riskid ja hirmud ei tähenda seda, et ärme siis üldse mitte midagi teeme. See tähendab seda, et me püüame maksimaalselt hästi oma tänaste teadmiste alusel informatsiooni koguda, luua võimalikult hea süsteemi ja siis kõik koos seda edukalt rakendama asuda. Loomulikult oleme seejuures teadlikud, et me peame olema paindlikud – kui ilmneb mingisuguseid kitsaskohti, siis tuleb midagi kiiresti muuta.
Sotsiaalministeerium on endale sellest selgelt aru andnud. On kokku lepitud ka tegevused pärast töövõimereformi jõustumist, käib pidev eri meetmete tulemuslikkuse analüüs, teeme täiendavaid arutelusid ja arvutusi, kuidas reform käima on läinud. Meil on valmisolek ilmnenud puudustele paindlikult reageerida. Ja selles kontekstis ma ütlen seda, et igasugune konstruktiivne tagasiside, ka kriitika, on teretulnud. Nii palju kui võimalik, võtame seda arvesse. Selle lähenemisega, et tuleb uus süsteem ja äkki midagi läheb valesti ja ärme parem midagi teeme, ma aga kuidagi ei saa nõus olla.

16:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Monika Haukanõmm, palun!

16:00 Monika Haukanõmm
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus on jätk Külliki Kübarsepa küsimusele. Te ütlesite, et 15% tuleb kanda riigil ja seda tehakse nende inimeste eest sotsiaalmaksu maksmisega. Kas te võiksite palun täpsustada, millisest allikast see 15% tuleb? Kas see raha antakse riigieelarvest Eesti Töötukassale lisaks või kasutatakse töötukassasse kogunenud reserve?

16:00 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski
Aitäh! Ma vist väljendusin ebatäpselt. Töövõimereformi finantsplaani vaadates näeme, et suurimad kuluallikad kaetakse riigieelarvest. Esiteks, tööturuteenuste pakett, mis on töövõimereformi sihtrühmale ette nähtud ja mille konkreetsed teenused on määruse tasemel kinnitatud. Teine suurem kulu on sotsiaalmaksu kompenseerimine tööandjatele, kui tegu on töötajatega, kelle puhul kehtib sotsiaalmaksu maksmisel erisus. On veel kulusid, aga need on väiksemad ja nendest ma ei hakka praegu rääkima. Tööturuteenuste osutamiseks on aastail 2016–2019 ette nähtud kokku 100 miljonit eurot. Sellest 100 miljonist 85 miljonit eurot on Euroopa Sotsiaalfondi toetust ja 15 miljonit ehk 15% on meie riigi n-ö kaasfinantseering ja see raha tuleb töötukassa sihtkapitalist. Töötukassas on eraldi sihtkapital, kust see raha tuleb. See teine summa, mis on vajalik, et tasuda nende isikute sotsiaalmaks, kelle puhul kehtib sotsiaalmaksu erisus, on aastatel 2016–2019 kokku 112,3 miljonit eurot. Ma räägin praegu peast, aga ma usun, et ma ei eksi. Mehhanism on selline, et raha kantakse riigieelarvest üle töötukassale, kes kompenseerib selle tööandjatele. Vist on skeem sellisena mõeldud. Ka töövõimetoetuse kulud kaetakse riigieelarvest.

16:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Tarmo Tamm, palun!

16:00 Tarmo Tamm
Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Selle reformi õnnestumine sõltub sellest, kas nendele inimestele leitakse tööd. Sotsiaalministeeriumi plaani kohaselt tuleb aastaks 2020 valitsussektorisse täiendavalt tööle võtta vähemalt 1000 vähenenud töövõimega inimest. Te olete saatnud kirja ministeeriumidele ja Presidendi Kantseleile, aga nad pole teie ettepanekust eriti vaimustunud. Presidendi Kantselei oli lausa solvunud, et te kirjutate neile ette, mis nad peavad tegema. Aga ma küsin selles valguses, et riik plaanib ametnike arvu vähendada, järgmisel aastal vist 750 võrra. Kuidas need arvud niiviisi klappima hakkavad? Teie plaanite 1000 inimest juurde võtta. Kas siis selle 1000 võrra tuleb ministeeriumides veel inimesi lahti lasta? See on päris suur arv. Kuidas te seda kommenteerite?

16:00 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski
Aitäh! Esiteks, see ei ole mitte Sotsiaalministeeriumi plaan, vaid Riigikogu eelmise sotsiaalkomisjoni plaan. See kirjutati seadusse Heljo Pikhofi juhtimisel. Mina arvan, et see on mõistlik. Nagu ma ütlesin, on meil tõepoolest mure tööandjate hoiakute pärast. Minu selge seisukoht on, et avalik sektor peab

selles küsimuses eeskuju näitama, ja oleks väga mõistlik, et ta seda ka näitaks. See on seadusse sisse kirjutatud ja loomulikult peab Sotsiaalministeerium tagama, et see nii ka toimuks. On loomulik, et sellisel juhul kõik haldusalad, samuti kohalikud omavalitsused annaksid oma panuse selle eesmärgi saavutamisse. Kui me võtame avalike teenistujate hulga ja selle järgi jaotame 1000 osalise töövõimega inimest ära, siis umbes pooled nendest peaksid minema kohalikesse omavalitsustesse ja pooled riigisektorisse. Aga see ei tähenda seda, et luuakse 1000 uut töökohta. Ning tegu on eesmärgiga aastaks 2020. See eeldab personalipoliitika korralikku läbimõtlemist ja ka seda, et ministeeriumide-ametite personalipoliitikasse on selgelt sisse kirjutatud, et kui neil vabaneb töökoht – näiteks mõni inimene läheb töölt ära –, siis pakutakse seda eelistatult osalise töövõimega inimestele. Täiendavaid töökohti kindlasti ei looda. Vaadates kaadri voolavust eri asutustes, võib öelda, et viis aastat on piisavalt pikk aeg, et need kohad nii täita, et need inimesed sinna tööle saaksid.

16:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, peaministri ülesannetes tervise- ja tööminister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Läheme edasi, sotsiaalkomisjonipoolne ettekandja on sotsiaalkomisjoni liige Jüri Jaanson. Palun!

16:00 Jüri Jaanson

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas töövõimetoetuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 84 ettevalmistamist kokku neljal istungil. Kõigepealt 28. septembril, kus ministrid tutvustasid meile muudatuste põhimõtteid ja andsid teada, et seaduse jõustumine lükatakse poole aasta võrra edasi. Põhjuseks on asjaolu, et reformi elluviimiseks on vaja muuta vastuvõetud seadusi ja tagada lisaaeg, et muudatused oleks võimalik teha. Samuti on vaja tagada kvaliteetne töövõime hindamise teenuse osutamine. Komisjoni liikmed kuulasid ministri selgitusi, esitasid talle küsimusi ja said vastused.
Järgmisel istungil, 29. septembril selgitasid Sotsiaalministeeriumi esindajad veel kord eelnõu sisu ja vastasid komisjoni liikmete küsimustele. Muu hulgas küsiti, kuidas toimub töövõime hindamine töötukassas. Selgitati, et asutusesiseselt määratakse inimesed, kes teatud ülesandeid täidavad, aga üldjuhul ostab töötukassa selle teenuse sisse tervishoiuteenuse osutajalt. Samuti uuriti terviseandmete töötlemise kohta ja saadi teada, et terviseandmete töötlemise õigus on seaduses sätestatud juhul tervishoiuteenuse osutajal, arstiõppe läbinud isikul või muul isikul. Aga töötukassa võtab tõenäoliselt tööle mõned arstiharidusega inimesed, kes hakkavad analüüsima, kas töövõime hindamisel langetatud eksperdiarvamused on pädevad. Sellel komisjoni istungil otsustati teha ettepanek võtta seaduseelnõu täiskogu istungi päevakorda 21. oktoobril ja määrata ettekandjaks sotsiaalkomisjoni liige Jüri Jaanson. Need otsused tehti konsensusega.
Kolmas istung toimus 13. oktoobril ja oli avalik. Seal arutati töövõimetoetuse seaduse muutmise ja sellega seonduvate teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu sihtgruppide ja teiste asjasse puutuvate institutsioonide osavõtul. Istungil osalesid teiste seas Eesti Pimedate Liidu, Eesti Liikumispuudega Inimeste Liidu, Harjumaa Puuetega Inimeste Nõukoja, Eesti Kutsehaigete Liidu, Eesti Liikluskindlustuse Fondi, Saue Linna Invaühingu, Eesti Maaomavalitsuste Liidu, AS-i Hoolekandeteenused ja Eesti Rehabilitatsiooniasutuste Liidu esindajad. Ettekande tegid Sotsiaalministeeriumi, töötukassa ja Eesti Puuetega Inimeste Koja esindajad.
Viimasel komisjoni arutelul, mis toimus 15. oktoobril, võeti vastu menetluslikud otsused. Kõigepealt muudeti täiskogus arutamise kuupäeva ja määrati selleks 20. oktoober, kuid arutelu lükkus edasi 21. oktoobrile. Tehti ettepanek esimene lugemine lõpetada, mille poolt hääletas 4 ja vastu 2 liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanekute tähtajaks otsustati pakkuda 4. november 2015 kell 17.15. See ettepanek võeti vastu konsensusega. Aitäh!

17:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile küsimusi ei ole. Läheme läbirääkimiste juurde. Monika Haukanõmm, palun! Viis pluss kolm minutit.

17:02 Monika Haukanõmm

Härra juhataja! Lugupeetud rahvasaadikud! Töövõimetoetuse seadus võeti Riigikogus vastu 19. novembril 2014. Ilmselt enamik Riigikogu liikmeid mäletab seda aastatagust aega, kui õhus oli palju pingeid ja vastuseis seaduse vastuvõtmisele suur. See päädis isegi teerullide toomisega Lossi platsile,

pärast mida on rahvasuus hakatud kasutama väljendit "teerulli tegema".
Täna on meie ees töövõimetoetuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. See tähendab, et me asume muutma seadust, mis ei ole isegi veel jõustunud. Ja tegemist ei ole ainult väikeste tehniliste parandustega, vaid ka päris põhimõtteliste muudatustega, millele lisandub terve hulk tehnilisi.
Olgu siinkohal selgelt öeldud, et olen reformi ja selle ideed algusest peale toetanud ja eesmärki õigeks pidanud. See tähendab, et igal puudega inimesel, kes saab ja soovib tööd teha, peavad olema selleks loodud kõik vajalikud eeldused, alates sellest, et me ühiskonnas suhtume puudega inimestesse hästi ja peame neid teistega võrdseks, ja lõpetades sellega, et hädavajalikud teenused on neile kättesaadavad. Loomulikult, ka praegu võivad puudega inimesed töötada ja paljud ka käivad tööl, aga kindlasti sooviksid seda teha rohkemad. Alati ei ole see lihtsalt võimalik. Miks, tekib küsimus. Sest ühelt poolt me kohtleme puudega inimesi kui pensionäre ja oleme andnud neile ühiskonnas passiivse, nn ootusteta rolli. Me väga ei ootagi neilt midagi ja võtame neid pigem kui abisaajaid, mitte kui panustajaid. Minu arvates ongi see reformi suurim positiivne tulemus, kui ühiskonna teadlikkus puudega inimeste vajadustest kasvab ning neid võetakse ühiskonnaelus võrdväärsete kaaskodanikena. See on ju tegelikult inimväärikuse küsimus.
Kuid tuleme tagasi tänasesse päeva ja meie ees oleva seaduse muudatuste juurde. Minu jaoks on endiselt suurim küsimus, miks oli vaja eelmisel aastal see eelnõu nii kiiresti ja jõuliselt läbi suruda, vaatamata etteheidetele, et reformi on alustatud valest otsast ja õnnestumiseks vajalikud eeldused on jäetud loomata. Pean siinkohal silmas suurimat puudujääki, et töötamiseks vajalikud teenused pole kõigi jaoks võrdselt kättesaadavad või teinekord puuduvad täiesti. Eesti Puuetega Inimeste Koda juhtis korduvalt tähelepanu vajadusele lükata seaduse jõustumist edasi, öeldes väga selgelt, et pool aastat on minimaalne aeg, parem, kui saaks aasta pikendust. Täna me teame, et aega tegelikult on. Siinkohal tahan meenutada Eesti vanasõna, mis õpetab, et üheksa korda mõõda ja üks kord lõika. Jutt käib tegelikult 100 000-st puudega inimesest. Tunnistan, et edasilükkamine on väga hea otsus, sest jõustumine paari kuu pärast oleks utoopia ja me ei tohi hakata tegelema inimkatsetega – et äkki õnnestub ja läheb täppi, äkki hindamismetoodika töötab ja vajalikud arstid on olemas, äkki omavalitsused hakkavadki neid teenuseid osutama. Nüüd tuleb tunnistada, et eelnõu on muutunud palju paremaks ja sisukamaks, aga mõned probleemid on siiski veel ja nendest ma natuke räägin. Keskendun neljale.
Esimese ebameeldiva üllatusena selgus eelnõust, et oleme loomas pretsedenti, mille järgi anname kindlustusandjatele ligipääsu tervise infosüsteemi andmetele. Et nad saaksid neid andmeid otse kasutama hakata, soovitakse muuta liikluskindlustuseseadust. Andmekaitse Inspektsioon on juhtinud tähelepanu, et seda ei tohiks kindlasti teha. Kõige kurvem on see, et see muudatus tehti peale seda, kui eelnõu oli läbinud kooskõlastusringi, ja unustati, et olulised punktid tuleks uuesti läbi rääkida. See ei ole hea õigusloome näide.
Teiseks, eelnõuga soovitakse muuta puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadust nii, et kaotatakse töötamistoetus ning asendatakse see töötukassast makstava sõidutoetusega. Ka seda muudatust ei saa heaks kiita. Sellel on kaks põhjust. Esiteks, kavandatud muudatusega kaotataks toetuseliik, mida ühegi teise liigiga töötavale puudega inimesele ei kompenseerita. Töötamistoetus võimaldab paindlikult katta tegelikke töötamisega seotud puudest tulenevaid lisakulusid, olgu need kiiresti kuluvad jalanõud, rinnaprotees, mida tööl kantakse, kallis pintsak, mida ülikooli puudega töötaja kannab kohtumisel ministrite või presidendiga või mingil aktusel ja mida tal tuleb osta viis tükki aastas, sest pintsaku käised kuluvad vastu ratastooli ratast puutudes kiiresti, jms. Selliseid kulusid ei võimalda uut liiki toetused katta ja osa asemele pakutavatest toetustest on ajutise iseloomuga. Töötamistoetus on aga olnud püsiv, iga kolme aasta tagant on võinud seda taotleda. Ligi kümme aastat pole tõstetud puuetega inimeste sotsiaaltoetuste määra. Selline olukord, kus määr ei vasta ammu puuetega inimeste elukalliduse tõttu suurenenud kuludele ja toetusliigid kaovad, ei vasta seaduse mõttele ega sotsiaalriigi põhimõtetele. Töötamistoetuse kaotamisega tekib olukord, kus inimeste toimetulek on halvenenud. Põhjenduseks toodi tõsiasi, et see toetus on väike ja seda kasutavad vähesed inimesed. Jah, on küll väike – 356 eurot kolme aasta peale. Aga miks on toetus väike ja miks on taotlejaid vähe? Sest me oleme teinud selle taotlemise ülimalt keeruliseks: ette on nähtud tšekkide kogumine ja esitamine Sotsiaalkindlustusametile ning tõestamine, et tegu on puudest tulenevate hädavajalike lisakuludega.
Kolmandaks puudutan sotsiaalmaksuseaduse muudatust. Ka minister rääkis, et praegu ei ole kõnealust soodustust võimalik kasutada avalik-õiguslikel asutustel, näiteks ülikoolidel, raamatukogudel, koolidel jne. See tähendab seda, et nad ei ole väga huvitatud puudega inimeste töölevõtmisest.

Neljandaks, ühe ukse poliitika. Selle kehtestas eelmine Riigikogu. See on väga õige poliitika, väga õigustatud. Aga me peaksime vaatama, kas see tegelikult ikka töötab. Puudega inimesed on juhtinud tähelepanu sellele, et praegu ühe ukse poliitika reaalne ei ole. Endiselt on ikkagi mitu ust, kust nad peavad sisse minema – on korduvaid hindamisi ja korduvaid käimisi. Konkreetsetest näidetest võin ma aga rääkida komisjonis.
Lõpetuseks. Sotsiaalkomisjon on saanud väga palju arvamusi kõnealuse eelnõu kohta, kuigi see ei ole veel isegi esimesele lugemisele jõudnud. See juba iseenesest näitab, et siht- ja sidusgrupid on mures. Nad pakuvad oma abi ja teadmisi, mida me peame väga tõsiselt võtma. Kaasamine peab olema sisukas ja tegelik, mitte näiline. Augustis ütles Siiri Oviir lause: "Kodanike tehtud ettepanekud ei unune niipea, kui lauast tõustakse." Loodan, et see lause peab paika ka täna, siin ja praegu. Loodan, et kõik fraktsioonid suhtuvad esitatud ettepanekutesse tõsiselt ja juba õige pea otsustatakse, et puudega inimestel säilib võimalus saada töötamistoetust, et nende puhul kehtib sotsiaalmaksu erisus jm. Aitäh!

17:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Dmitri Dmitrijev, Keskerakonna fraktsiooni esindaja, palun!

17:02 Dmitri Dmitrijev
Austatud aseesimees! Head kolleegid! Tänan kõigepealt oma kolleegi, kes siin enne esines, väga sisuka ettekande eest! Töövõimetoetuse seadus võeti Riigikogus vastu eelmise aasta novembris. Mäletame kõik puuetega inimeste ja teiste huvigruppide esindajate protesti selle seaduse vastu – alates meeleavaldustest ja lõpetades ülesastumistega meedias. Üks seaduse kõige häälekamaid kriitikuid oli tolleaegne Riigikogu sotsiaalkomisjoni liige Margus Tsahkna. Lootes toetusele oma huvide kaitsmisel, kandideerisid mitmed puuetega inimeste eestkõnelejad Riigikogu valimistel IRL-i nimekirjas. See erakond lubaski eriliselt kaitsta puuetega inimeste huvisid. Töövõimereformi elluviimisel lubati sisulisi muudatusi, muu hulgas seda, et osalise töövõimega inimestele tagatakse vajalikud tugiteenused ja rehabilitatsioon. Kõik see ikka õilsa eesmärgi nimel aidata inimestel tööd saada.
14. mail peetud sotsiaalkomisjoni koosolekul arutati töövõimereformi senist käiku, probleeme ja võimalikku elluviimise ajagraafikut. Tolleks hetkeks sotsiaalkaitseministriks saanud Margus Tsahkna ning tervise- ja tööminister Rannar Vassiljev põhjendasid vajadust osa tegevusi ja seaduse jõustamine edasi lükata. Muu hulgas selgus ka see, et juba vastuvõetud töövõimetoetuse seadust tuleb muuta 60% ulatuses, kuna selles on puudujääke, vigu ja tehnilisi probleeme.
Täna on seaduses tehtavate muudatuste pakk siin meie ees laual. Eelnõu seletuskirja kohaselt on üks muudatuste peaeesmärk lükata seaduse jõustumine poole aasta võrra edasi. Osa muudatusi puudutab nn ühe ukse põhimõtet, mis lisati seadusesse eelnõu menetlemisel Riigikogus eelmisel aastal ja mis on ka põhjendatud. Lisaks on terve hulk tehnilisi muudatusi, mis parandavad kiiruga vastuvõetud seaduse redaktsioonilisi vigu, millest me täna oleme rääkinud. Ja ongi põhimõtteliselt kõik. Sisulisi muudatusi ei ole tehtud. Endiselt pole selge, kas töövõime osaliselt kaotanud inimesed saavad piisavalt tugiteenuseid ja kes neid osutab.
Omaette probleem on tööalase ja sotsiaalse rehabilitatsiooniga. Paljud seda teenust pakkunud asutused on loobunud või loobumas teenuste osutamisest, sest hinnad ei kata kulusid ja töö ei tasu ära. Täna küll minister lubas, et riigieelarve menetluse käigus püütakse seda olukorda parandada, aga vastavalt reformi ajagraafikule peaksid kohalikud omavalitsused pakkuma vajalikku abi ja neid teenuseid juba 1. jaanuarist 2016. Seda reguleeriva sotsiaalhoolekande seaduse eelnõu pole jõudnud Riigikogus isegi esimesele lugemisele. Ning omavalitsusliidud pole eelnõu kooskõlastanud, kuna teenuste tagamise rahastamine on nende jaoks lahendamata.
Puudulikud on infosüsteemid, suured lüngad on e-tervises – sellele viitasid ka eelhindamises osalenud. Kuidas on võimalik anda hinnang inimese töövõimele, kui hinnanguks vajalikke andmeid tegelikult ei ole? Infosüsteemi puudustele viitas ka Andmekaitse Inspektsioon oma pöördumises, mainides, et tervise infosüsteem on kogu rahvast hõlmav, sunduslik, inimese kõige intiimsema sfääri andmeid sisaldav andmekogu, mille puhul ei ole aktsepteeritavad vaid formaalselt korrektsed lahendused. Sellest ei piisa, kui üksnes õigusnormide järgi on justkui kõik korras.
Kiirustades käivitatud ja läbi mõtlemata reform tekitab segadust nii seadusandlikus plaanis kui ka igapäevases tegevuses, rääkimata ligi 100 000 inimesest, kes on selle reformi objektiks. Neile oli lubatud lausa taevamannat, aga reaalsus võib olla karm. Eesti Keskerakonna fraktsioon peab esmatähtsaks eelkõige sisulisi muudatusi konkreetsete teenuste, tegevuste ja rahastamise näol. Koostöös

tööandjatega tuleb luua sobivad töökohad vajalike töötingimustega. Sotsiaalsete töökohtade vajadus on suur ja me kutsume üles neid probleeme lahendama enne, kui me muudame nii paljude inimeste elukorraldust. Aitäh!

17:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 84 esimene lugemine lõpetada. Määran eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 4. novembri kell 17.15. Head kolleegid, me oleme teise päevakorrapunkti läbi arutanud.

---

3. 16:16 Eesti Vabariigi valitsuse ja Hiina Rahvavabariigi valitsuse vahelise tulumaksuga topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu muutmise protokolli ratifitseerimise seaduse eelnõu (66 SE) teine lugemine

17:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Läheme edasi kolmanda päevakorrapunkti juurde: Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Hiina Rahvavabariigi valitsuse vahelise tulumaksuga topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu muutmise protokolli ratifitseerimise seaduse eelnõu 66 teine lugemine. Ettekandja on rahanduskomisjoni liige Kalvi Kõva. Palun!

17:02 Kalvi Kõva
Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Eelnõu 66 esimene lugemine toimus siin saalis 30. septembril 2015. aastal. Muudatusettepanekute tähtajaks, 14. oktoobri kella 17.15-ks eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitatud. Eelnõu teist lugemist puudutavad otsused langetas rahanduskomisjon 15. oktoobri istungil. Otsustati järgmist: teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 21. oktoobril 2015 (konsensuslik otsus) ja viia läbi eelnõu lõpphääletus (konsensuslik otsus). Esimesel lugemisel kaitses seda eelnõu komisjoni nimel kolleeg Priit Sibul, aga kuna täna teda siin saalis ei ole, siis määrati ettekandjaks Kalvi Kõva, seda samuti konsensusega. Aitäh!

17:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh, austatud ettekandja! Küsimusi teile ei ole. Kas on soov avada läbirääkimisi? Läbirääkimise soovi ei ole. Muudatusettepanekuid ei ole eelnõu kohta esitatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 66 lõpphääletus. Head kolleegid, me läheme lõpphääletuse juurde.
Head kolleegid, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Hiina Rahvavabariigi valitsuse vahelise tulumaksuga topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu muutmise protokolli ratifitseerimise seaduse eelnõu 66. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
HääletustulemusedEelnõu poolt hääletas 55 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid oli 1. Seadus on vastu võetud.

---

4. 16:20 Väärtpaberituru seaduse muutmise seaduse eelnõu (67 SE) teine lugemine

17:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Läheme edasi tänase neljanda päevakorrapunkti juurde: Vabariigi Valitsuse algatatud väärtpaberituru seaduse muutmise seaduse eelnõu 67 teine lugemine. Ettekandja on rahanduskomisjoni liige Aivar Sõerd. Palun!

17:02 Aivar Sõerd
Austatud juhataja! Head kolleegid! Ma ütlen lühidalt veel kord ära, mis on selle eelnõu põhiline sisu ja eesmärk. Kõigepealt, eelnõuga viiakse Eesti õigus kooskõlla Euroopa Liidu direktiiviga, mis reguleerib börsiettevõtete tegevust. Selle mahuka eelnõu põhiline eesmärk on muuta väärtpaberibörsil kauplemine atraktiivsemaks just väike- ja keskmise suurusega ettevõtetele. Teine suurem eesmärk on

suurendada väärtpaberituru läbipaistvust. Läbipaistvuse suurendamise eesmärgil laieneb teavitamiskohustus ka keerukamate finantsinstrumentidega tehtud tehingutele, mille kaudu on samuti võimalik 5% osalust omandada, mis omakorda tekitab teavitamiskohustuse. Just väike- ja keskmiste ettevõtete huvides pikendatakse emitendi poolaasta aruande avaldamise tähtaega kahelt kuult kolmele. Peale selle vähendatakse finantsaruannete kohustuslikku avalikustamise sagedust. Siinkohal oleks vaja veel teada, et see eelnõu puudutab ainult neid emitente, kelle väärtpaberitega kaubeldakse väärtpaberibörsil, st alternatiivturgu see ei puuduta.
Seda Vabariigi Valitsuse algatatud eelnõu arutas rahanduskomisjon septembris. Esimene lugemine oli 30. septembril ja muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 14. oktoober. Muudatusettepanekuid ei laekunud ei Riigikogult ega ka rahanduskomisjonilt endalt. Rahanduskomisjon arutas eelnõu teiseks lugemiseks ettevalmistamist 15. oktoobril. Kuna muudatusettepanekuid ei olnud laekunud ja ka komisjonis muudatusettepanekuid ei tehtud, siis ei olnud sellel istungil sisulist ega eelnõu sätete detailsemat arutelu. Juhtivkomisjoni konsensuslik ettepanek oli eelnõu teine lugemine lõpetada ja saata see kolmandale lugemisele. Tänan tähelepanu eest!

17:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Lugupeetud ettekandja, küsimusi teile ei ole. Head kolleegid, kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimissoove ei ole. Muudatusettepanekuid ei ole eelnõu kohta esitatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 67 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

---

5. 16:23 Osamaksete ühtsesse kriisilahendusfondi ülekandmise ja ühiskasutusse võtmise lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu (68 SE) teine lugemine

17:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Läheme edasi tänase viienda päevakorrapunkti juurde: Vabariigi Valitsuse algatatud osamaksete ühtsesse kriisilahendusfondi ülekandmise ja ühiskasutusse võtmise lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu 68 teine lugemine. Ettekandjaks on Saaremaalt, Hiiumaalt ja Läänemaalt valitud Riigikogu liige ja ühtlasi rahanduskomisjoni liige Urve Tiidus. Palun!

17:02 Urve Tiidus
Lugupeetav istungi juhataja! Lugupeetavad kolleegid! Meenutuseks lühidalt, et eelnõu 68 eesmärk on ratifitseerida leping, millega Euroopa Liidu liikmesriigid võtavad kohustuse anda pankade käest kogutud maksed üle Euroopa Liidu ühtsesse kriisilahendusfondi. Tegemist on ühe finantssektori turvameetmete süsteemiga, mida rahastavad pangad ise. Rahanduskomisjon arutas eelnõu enne teist lugemist 15. ja 19. oktoobril. Tähtajaks muudatusettepanekuid ei laekunud. Komisjon otsustas teha eelnõus tehnilised täpsustused, mis on seotud lepingu avaldamisega. Kuna nimetatud lepingut ei ole Euroopa Liidu Teatajas avaldatud ega avaldata ka tulevikus, siis avaldab selle Riigi Teataja. Sellest tulenevalt on § 1 teksti täiendatud sõnaga "juurdelisatud" ja jäetud välja umbmäärane viide Euroopa Liidu Teatajale. Paragrahv 1 kõlab järgmiselt: "Ratifitseerida juurdelisatud osamaksete ühtsesse kriisilahendusfondi ülekandmise ja ühiskasutusse võtmise leping, millele Eesti Vabariik on alla kirjutanud 2014. aasta 21. mail Brüsselis."
Rahanduskomisjon otsustas konsensuslikult esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu 21. oktoobri ehk tänase istungi päevakorda, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ning viia läbi lõpphääletus. Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on nõutav poolthäälteenamus. Tänan kuulamast!

17:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh, lugupeetud ettekandja! Küsimusi teile ei ole. Kas Riigikogu liikmetel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimissoove ei ole. Muudatusettepanekuid ei ole eelnõu kohta esitatud ja juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 68 lõpphääletus. Me läheme lõpphääletuse juurde. Head kolleegid, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud osamaksete ühtsesse kriisilahendusfondi ülekandmise ja ühiskasutusse võtmise lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu 68.

Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 50 Riigikogu liiget, vastu 3, erapooletuid ei ole. Seadus on vastu võetud.

---

6. 16:28 Sotsiaalmaksuseaduse, tulumaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (99 SE) esimene lugemine

17:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Läheme edasi tänase kuuenda päevakorrapunkti juurde: Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalmaksuseaduse, tulumaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 99 esimene lugemine. Ettekandja on rahandusminister Sven Sester. Palun!

17:02 Rahandusminister Sven Sester
Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Käesolevaga annan teile ülevaate sotsiaalmaksuseaduse, tulumaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõust, mis kannab numbrit 99. Sellega lükatakse 2016. aasta 1. jaanuariks planeeritud kütuseaktsiisi tõus ühe kuu võrra edasi ehk 2016. aasta 1. veebruarile. Kevadel, kui koostati riigi eelarvestrateegiat aastateks 2016–2019, arvestati aktsiisitulu prognoosimisel, et kütuseaktsiis tõuseb 2016. aasta 1. veebruaril, aga kahjuks ei jõudnud see sellisena seadusesse. Ütlen ausalt välja, et tegemist oli inimliku eksitusega. Alkoholiaktsiis tõuseb 1. veebruaril ja tubakaaktsiis 1. juunil, nagu oli ka riigi eelarvestrateegias ette nähtud. Aktsiisitõusu nihutamine suurendab laekumist 2016. aastal, sest varude soetamise mõju jääb sel juhul peamiselt 2016. aastasse. Enne kütuseaktsiisi määrade tõstmist eeldame varasematele aastatele tuginedes, et kaupmehed soetavad bensiini ja diislikütuse varusid. Varude hindamisel oleme aluseks võtnud eelmiste perioodide aktsiisimäärade tõstmised. Mineviku andmete põhjal võib eeldada, et diislikütust varutakse ühe kuu tarbimisele vastav kogus ning bensiini poole kuu kogus. Kuna bensiini puhul on varu väike, siis eelduste kohaselt toimub varumine jaanuaris 2016. Diislikütuse puhul on eeldatud, et kolmandik varudest soetatakse detsembris 2015 ja kaks kolmandikku jaanuaris 2016. Ülaltoodud eelduste kohaselt jagunevad mõjud aastate vahel järgmiselt: 2015. aastal jääb 20,6 miljonit eurot laekumata ja 2016. aastal laekub täiendavalt 16,4 miljonit eurot. Järgmise aasta mõju ei ole üksüheselt võrreldav 2015. aasta omaga, kuna jaanuari kogustelt tasutakse aktsiisi madalama määra järgi ning see vähendab positiivset mõju. Tarbijahinnaindeksile on mõju marginaalne. Eelnõu ei läbinud tavapärast kooskõlastusringi, sest mõju kõigile huvigruppidele – aktsiisilaod, kütusemüüjad, tarbijad – on positiivne. Seadus peaks jõustuma esimesel võimalusel enne 2016. aasta riigieelarve jõustumist. Tänan tähelepanu eest!

17:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Austatud minister, teile on ka küsimusi. Valeri Korb, palun!

17:02 Valeri Korb
Aitäh! Lugupeetud härra minister! Öelge kolme sõnaga, milleks me seda teeme.

17:02 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Mingil määral andsin sellest ülevaate ka sissejuhatuses. Kordan siis veel kord üle, et kevadel nelja aasta, aastate 2016–2019 eelarvestrateegiat kokku pannes planeerisime juba kulude ja tulude tasakaalu. Planeerisime, et kütuseaktsiis ja alkoholiaktsiis tõusevad veebruaris 2016 ning tubakaaktsiis juunis 2016. Hilisemas seadusloomes, nagu ma sissejuhatuses ütlesin, juhtus sõna otseses mõttes inimlik apsakas ja mingil põhjusel jäi kütuse puhul kuupäevaks 1. jaanuar. Kuna riigi eelarvestrateegias on samamoodi arvestatud tulude-kulude osakaalu ja laekumisi, siis parandamegi selle apsaka ära. Loomulikult on see ühtpidi väga selgelt soodus tarbijatele, aga ma toon siinkohal välja, et juba kevadel oli arvestatud 1. veebruariga.

17:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Andres Ammas, palun!

17:02 Andres Ammas
Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Ametnikud saavad häbematult harva kiita. Kas võib küsida, kes see nutikas inimene oli, kes selle vea avastas, et saaks teda kohe avalikult kiita?

17:02 Rahandusminister Sven Sester
Nii nagu ikka on seaduse tegemisel kõik asjad üldjuhul kollektiivsed. Ega ma ei oskagi teile kohe öelda, kes see konkreetne inimene oli, kes selle vea avastas. Aga fakt oli see, et seadus oli vastu võetud. Oluline on kindlasti rõhutada, et muudatus, mille me praegu teeme, on ilmselgelt ka tarbijale positiivne. Kütuseaktsiisi tõus lükkub tänu sellele eelnõule ühe kuu võrra edasi, 1. jaanuarilt 1. veebruarile.

17:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Tarmo Tamm, palun!

17:02 Tarmo Tamm
Aitäh, juhataja! Lugupeetud rahandusminister! Kui juba mindi seaduse muutmise peale, siis võib-olla oleks pidanud seda seadust rohkem muutma. Teie ja peaministri lubadus on olnud, et kui naabrid ei tule kaasa aktsiisipoliitikaga, mida Eestis ellu viiakse, siis tuleb aktsiisipoliitika üle vaadata. Diislikütuse aktsiis tõuseb meil järgmisel aastal 14%, lätlastel ainult 2%. Kas te ei tahaks ikkagi oma lubadust täita?

17:02 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Ma tahan öelda kahte asja. Lubadusi tuleb alati täita ja enamgi veel. Aga sel hetkel, kui me kevadel menetlesime aktsiisitõuse, me ainult diskuteerisime ja rääkisime hüpoteetilisest võimalusest, et meie naabrid tõstavad ka aktsiise. Tookord ei olnud kellelgi ühtegi konkreetsemat informatsiooni ühegi aktsiisipositsiooni kohta. Täna ma võin teile öelda, et Lätis on järgmisel aastal kõikide positsioonide, nii alkoholi, tubaka kui ka kütuse puhul tulemas tõusud. Seda me eeldasime kevadel, kuid meil ei olnud selles kindlust. See on üks pool. Teine asi, mida te mainisite, oli see, kas ei peaks vaatama seadust kompleksselt. Meil on ju tegemist parlamentaarse riigiga, seadusi võtab lõpuks vastu parlament. Praegu on see eelnõu parlamendile menetleda antud. Tegemist on eelnõu esimese lugemisega ja kindlasti on parlamendiliikmetel võimalus teha oma poliitilisest nägemusest või muudest ideedest tulenevalt veel muudatusi.

17:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Erki Savisaar, palun!

17:02 Erki Savisaar
Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Kui te kevadel sedasama maksumuudatust siin kaitsesite, siis te rääkisite, et sellel on tohutult positiivne mõju Eesti majandusele. Nüüd olete jõudnud seisukohale, et mõju on hoopis negatiivne ning muudatuse edasilükkamisel on positiivne mõju. Kas äkki oleks mõistlik see muudatus üldse ära jätta? Kui kütuseaktsiisid jääksid praegusele tasemele, siis oleks positiivne mõju veelgi suurem.

17:03 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh, hea küsija! Te ajate mõned asjad natuke segamini, seepärast ma võtan endale õiguse pisut täpsustada. Kütuseaktsiisi tõus on oma olemuse poolest alati negatiivse mõjuga. Positiivne mõju tuleb sellest, mida saavutatakse rahaga, mis konkreetsel juhul aktsiisitõusudest tekib. Kui selle rahaga on võimalik – siia ei saa küll võrdusmärki panna – tööjõumakse alandada, näiteks sotsiaalmaksu vähendamise kaudu, siis on sellel kindlasti tuleviku jaoks positiivne mõju.

17:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Artur Talvik, palun!

17:03 Artur Talvik

Hea eesistuja! Hea minister! See kuupäevade mäng, millest te räägite, on nii hägune ja arusaamatu. Kas te oleksite nii kena ja seletaksite inimestele selges keeles, miks on vaja seda aktsiisitõusu kuu aja võrra edasi lükata? Tundub siiski, et siin on mingi trikk taga, et on hoopis mingid kolmandad või neljandad põhjused.

17:03 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Ei, mingit kolmandat ega neljandat põhjust ei ole. Ma oleksin võinud teile siitsamast puldist ka öelda, et tegu on tarbijatele soodsa käitumisega, ja küsida, kas kellelgi on midagi selle vastu, kui käitumine on tarbijale soodus. Ma oleksin võinud vastata teile lihtsalt nii, aga tegelikult ma ütlesin, millest see muudatus on tingitud. Kordan selle siis veel kord üle. Sügisel pannakse kokku riigieelarvet ja kevadel riigi eelarvestrateegiat. Ja kui riigieelarve tehakse üheks aastaks, siis riigi eelarvestrateegia hõlmab nelja aastat. Kevadises riigi eelarvestrateegias võeti aluseks aktsiisitõusud vastavalt nendele kuupäevadele, mis ma teile ütlesin, ja kütuse puhul oli see 1. veebruar. Kui te küsite, miks kevadel võeti selleks kuupäevaks 1. veebruar, aga mitte 1. jaanuar, siis kütuse, tubaka ja alkoholi puhul on alati küsimus ka laovarudes, nagu ma siin sissejuhatuseski ütlesin. Ja juba kevadel arvestati, et osa laovarusid võib üle kanduda ka 2016. aastasse.

17:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Andres Ammas, palun!

17:03 Andres Ammas
Austatud eesistuja! Hea minister! Ütlesite targalt, et Riigikogul on kahe lugemise vahel võimalik teha muudatusettepanekuid. Küsin kohe etteruttavalt, kuidas te suhtuksite ettepanekusse asendada selles eelnõus 1. veebruar kuupäevaga 1. aprill.

17:03 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Kui me tahame seda kuupäeva kaugemale lükata, siis tuleb arvestada, et riigi eelarvestrateegias on võetud aluseks 1. veebruar. Ärgem unustagem, et see eelnõu, nagu ma ütlesin, on tarbijale kasulik. See tähendab ühtlasi seda, et mingil ajaperioodil saab riik madalama aktsiisimaksu tõttu väiksemat aktsiisitulu, mida on aga riigi eelarvestrateegias arvesse võetud. Kui on soov aktsiisitõusu kaugemale lükata, teie näite puhul 1. aprillile, siis peaks vaatama, milline on seetõttu saamata jäävate tulude katteallikas. Või teistpidi, alternatiivina peaksime vaatama, milliseid kulusid riik võiks ära jätta. Niisiis tuleks kas oma tulubaasi suurendada või mingid kulud ära jätta.

17:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Tarmo Tamm, palun!

17:03 Tarmo Tamm
Aitäh, juhataja! Lugupeetud rahandusminister! Kolleeg Artur Talvik küsis, mis huvitav mäng siin käib, et raske on aru saada. Ma püüan aru saada ja küsin, kas ma eksin. Ma arvan, et mäng toimub eelarve tasakaalu hoidmise nimel. Kui 2015. aastal jääb laekumata 20,6 miljonit ja 2016. aastal laekub lisaks 16,4 miljonit, siis kokku on see 37 miljonit, mida järgmise aasta eelarves saab täiendavalt kajastada. Kas see ei olegi põhjus?

17:03 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Te eksite, sest kevadel, kui pandi kokku eelarvestrateegiat, ei olnud riigieelarve koostamine jõudnud veel lõplikku faasi. Kinnitan teile, et praegu te eksite.

17:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Artur Talvik, palun!

17:03 Artur Talvik

Hea eesistuja! Hea minister! Te ütlesite, et riigieelarvet pannakse kokku kevadest alates. Minu teadmist mööda algab kevad märtsi lõpus. Miks te sel juhul selle kuupäeva ikkagi 1. veebruari peale panite, kui te mainisite kevadet?

17:03 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Riigieelarvet hakatakse tegelikult kokku panema kohe aasta alguses, kui päris aus olla. Kohe, kui üks riigieelarve on vastu võetud, hakkavad ministeeriumid juba järgmisse aastasse vaatama. Sisuliselt kulmineerub eelarve tegemine detsembrikuuga, kui parlament on ka viimased kaks-kolm kuud eelarvet menetlenud. Riigi eelarvestrateegia, nelja aasta strateegia puhul on tähtis see, millised on neljaks aastaks seatud eesmärgid. Nelja aasta strateegia kohaselt on järgmisel aastal eelarve struktuurne ülejääk 0,6%, 2017. ja 2018. aastal 0,2% ning 2019. aastal jälle 0,6%. Selleks, et seatud eesmärke täita, tuleb mitmesuguste maksulaekumiste ja seaduseelnõude kaudu vaadata, kuidas hoida oma positsioonid konservatiivsena ja eeltoodud näite puhul siis saavutada struktuurne ülejääk.

17:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Erki Savisaar, palun!

17:03 Erki Savisaar
Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Te ütlesite, et see muudatus on tarbijale kasulik. On tõesti ja ma tunnustan teid selle eest, et lõpuks ometi on tulnud seaduseelnõu, mis on tarbijale kasulik. Samuti viitasite, et kütuseaktsiisi tõus on seotud sotsiaalmaksu langetamisega, mis tundub nagu usutav. Aga sotsiaalmaks järgmisel aastal ju ei lange, see hakkab langema alates aastast 2017. Võib-olla peaks selle kuupäeva lükkama edasi 1. veebruarile 2017?

17:03 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Nüüd ongi niimoodi, et alati peab pärast stenogrammi vaatama. Ma ütlesin, et tinglikult võib sinna võrdusmärgi panna. Me võime seda mitme positiivse näitega kinnitada. Kindlasti on oluline tähele panna seda, milline on olnud ja lähitulevikus on praeguse valitsuse üldine maksupoliitiline nägemus. Nagu mäletate, käis eile riigieelarve menetlemise ajal ka siit saalist läbi see teema, et põhimõtteliselt tuleb tööjõumakse langetada ja vastavalt sellele siis pahede tarbimist ja saastamist täiendavalt maksustada. Mis puudutab küsimuse algust, siis ma tänan selle eest, et avaldasite tunnustust valitsusele. Me teeme tõesti kõik endast oleneva, et see ei oleks ühekordne õnnestumine, vaid teil oleks ka tulevikus võimalik sedasama öelda. Ma eeldan, et enamik eelnõusid, mis siin menetluses on, vääriksid selliseid sõnu, millega te oma küsimust alustasite.

17:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Valeri Korb, palun!

17:03 Valeri Korb
Aitäh! Lugupeetud härra minister! Ma loen seletuskirjast, et bensiinivarud on väiksed. Kas see tähendab, et aasta lõpus on need varud väiksemaks läinud ja Eestis on võimalik bensiiniga varustamise kriis?

17:03 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Ei, kinnitan teile, et mingit kriisi siin ei ole. Ka seletuskirjas on selgelt öeldud, et bensiini on võimalik osta detsembris ja on võimalik osta ka jaanuaris. Andke ka oma valijatele teada, et jaanuaris on endiselt võimalik osta bensiini madalama aktsiisimääraga. See on teie valijatele kindlasti väga positiivne uudis.

17:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh, lugupeetud minister! Rohkem teile küsimusi ei ole.

17:03 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh konstruktiivse vestluse eest!

17:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Palun nüüd ettekandjaks rahanduskomisjoni liikme Urve Tiiduse!

17:03 Urve Tiidus
Lugupeetav istungi juhataja! Lugupeetavad kolleegid! Lugupeetud minister! Rahanduskomisjon arutas sotsiaalmaksuseaduse, tulumaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 15. oktoobri istungil. Keerulisest pealkirjast hoolimata on tegemist lihtsa muudatusega, mille sisu tutvustas komisjonile rahandusminister Sven Sester. Eelnõuga lükatakse 2016. aasta 1. jaanuariks planeeritud kütuseaktsiisi määra tõus ühe kuu võrra edasi ehk 2016. aasta 1. veebruarile. Selle muudatusega viiakse kütuseaktsiisi tõus samale kuupäevale tubaka- ja alkoholiaktsiisi tõusuga. Arvestatakse ka asjaolu, et enne aktsiisitõuse kaupmehed tavaliselt suurendavad varusid.
Komisjoni arutelu käigus esitati ka mõned küsimused. Küsiti, mis on muudatuse mõte ja et seda tõusu võiks ju veel mõned kuud edasi lükata. Vastuseks kõlas, et tarbijatele on sellel muidugi positiivne mõju, inflatsioonile kerge positiivne mõju ja et tegelikult jääb muudatus ikkagi samasse aastasse, kuigi toimub kuu võrra hiljem. Küsiti, kas on reaalne, et 2016. aastal laekub aktsiisimäärade tõusudest täiendavalt 55 miljonit eurot. Vastus oli, et see on realistlik. Laekumise puhul on arvestatud nõudluse hinnaelastsust – teatavasti väljendub see tarbija tundlikus reageerimises hinnamuutustele –, kui kõik teised muutujad jäävad samaks. Kui hind tõuseb, siis see muidugi mõjutab tarbimist, aga muutuse mõju ulatub pikemale ajaskaalale. Tarbimine, nagu prognoositakse, jääb suhteliselt stabiilseks. Tuli jutuks ka see, et hind sõltub muidugi ka maailmaturuhinnast, aga maailmaturuhindade prognoos järgmiseks aastaks on konservatiivne, suuri üles ja alla liikumisi ette ei nähta.
Sama päevakorrapunkti raames toimus ka laiem kütuseaktsiisiteemaline arutelu, kus Rahandusministeeriumi esindajad andsid ülevaate kütuseaktsiisipoliitika suundadest, kütuseaktsiisi muudatustest ja nende mõjust ning aktsiisimääradest teistes riikides.
Komisjon langetas järgmised konsensuslikud otsused: võtta eelnõu päevakorda kolmapäeval, 21. oktoobril, esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tegemise tähtajaks kümme tööpäeva, st need tuleb teha 4. novembri kella 17.15-ks ehk veerand kuueks õhtul. Aitäh!

17:03 Aseesimees Jüri Ratas
Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised ja palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Vabaerakonna fraktsiooni esindaja Andres Ammase!

17:03 Andres Ammas
Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud härra minister! Meie rahandusministril on üks tore lemmiksõna – nägemus. Seepärast lubagegi mul siit puldist esitada Vabaerakonna nägemus selles küsimuses. Ma arvan, et koalitsioon on tänaseks päevaks hakanud lootma – ma ei tea, kas õigustatult või mitte –, et küllap rahvas selle kütuseaktsiisi tõusu õige varsti unustab. Ma arvan, et koalitsioon siiski eksib, rahvas ei unusta. Loomulikult me mööname, et koalitsioonil on kõvasti vedanud, et kütuse hind on püsinud madalal, ja eks sellele Taavi Rõivase valitsus ongi lootnud juba koalitsiooniläbirääkimistest alates. Aga tuletan siit täna ja praegu meelde: kogu see tänavu juunis toimunÂud kütuseaktsiisi tõusu läbisurumine tähendas meie meelest sisuliselt, et mõistlikku maksupoliitikat praegusel valitsusel ei ole. Juba tookord kinnistus arusaam, et maksusüsteem on koalitsiooni jaoks kui eelarvet täitev lüpsilehm, aga mitte vahend majanduse edendamiseks. Vabaerakond on jätkuvalt veendunud, et säilima peaks maksude majandust reguleeriv ja majanduskasvu soodustav roll ning mingit muud sihti ei tohiks seada. Muidu toimivad igasugused maksumuudatused majanduskasvu soodustamise asemel hoopis majandust pärssivana.
Kas kallinevat kütust ostetakse Eestis samas mahus kui varem, nagu valitsus loodab, me praegu ei tea, aga see võib olla ka ainult üks naiivne soovmõtlemine. Tuletan meelde, statistika kõneleb sellest, et üle 60% Euroopas müüdavatest uutest autodest on diiselmootoriga ja et strateegilise osa kütusemüügi käibest moodustab rahvusvaheliste kaubavedude tarvitatav diislikütus. Meie arvutused on näidanud, et seetõttu on reaalne keskmine kütuseaktsiisi tõus pärast selle aktsiisi kehtima hakkamist 13% tuleval aastal ja 10% igal järgneval aastal.
Ja ehkki spetsialistid, majandusringkondade esindajad on korduvalt hoiatanud, et kõrgem kütuse hind võib transiitkaubavedude kütuseostude käibe ja kasumi lihtsalt lähiriikide tanklatesse viia, pole valitsus

seda kuulda võtnud. Kas naaberriik Läti tuleb Eesti valitsuse plaanidega kaasa? Täna oli huvitav kuulda, et rahandusministri teada tuleb. No julgeme siiski kahelda, kuni seda otsust pole veel vastu võetud. Olgem ausad, kui me siit Läti poole vaatame, siis Läti valitsuse viimaste kuude majanduspoliitilised otsused võiksid meile eeskujuks olla, mitte vastupidi. Läti valitsus ei pruugi iga rumalusega kaasa minna. Jõudsin kuskilt valitsuse seisukohtadest lausa lugeda, et kogu see maksupoliitika turgutab majandust. No sellist riiki, kus aktsiisimaksude tõus majandust turgutaks, veel teada ei ole. Kui härra rahandusminister mõnd sellist teab, siis rääkigu sellest meile ka. Meie arvates saavad autokütusega tegelevad ettevõtted kahjustatud, töökohad võivad väheneda ja tööta jäänud inimesed vajavad omakorda sotsiaalabi. Salakaubanduse vältimiseks on tarvis kontrolli tõhustada. Kõigest sellest on palju räägitud. On vaja lisaraha ja kõik see kokku pärsib Eesti majandust, mitte ei too majanduskasvu, nagu valitsus jutustab.
Täna menetletav eelnõu on omamoodi vigade parandus. Aga nagu siin peetud diskussioonist selgus, võib seda ka teatud mõttes trikieelnõuks nimetada. Igal juhul jätkab see praeguse koalitsiooni poliitikat, mis seisneb selles, et kaudsete maksude abil tahetakse riigieelarvet täita, seejuures täita n-ö vargsi ja ümber nurga. Vabaerakonna arvates ei ole see tark maksupoliitika ja me ei saa seda kuidagi toetada. Kuigi see, et tarbijad saavad veel kuu aega kauem odavamat kütust osta, on loomulikult tore. Aitäh!

17:03 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh teile! Artur Talvik, kas on protseduuriline küsimus? Ei ole. Siis ma teile esimesel lugemisel kahjuks enam sõna anda ei saa. Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on eelnõu 99 esimene lugemine lõpetada. Määran eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 4. novembri kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja kuues päevakorrapunkt käsitletud.

---

7. 16:53 Riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (97 SE) esimene lugemine

17:02 Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi seitsmenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 97 esimene lugemine. Mul on suur au paluda Riigikogu kõnetooli rahandusminister Sven Sester!

17:02 Rahandusminister Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Tutvustan teile riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu, mis kannab numbrit 97. Eelnõu koostamine on tingitud valitsuskabineti 9. septembri 2014 otsusest. Sellest tulenevalt pidid kõik ministeeriumid üle vaatama oma valitsemisala riigilõivude määrad, mida ei ole vähemalt kolme viimase aasta jooksul muudetud, ja viima need kooskõlla kulupõhimõttega. Lõivumäärad peaksid üldjuhul katma vähemalt toimingute tegemisega kaasnevad otsesed kulud. Eelnõu valmis koostöös kõikide ministeeriumidega, kelle haldusala riigilõive muudeti. Eeldatavasti suurenevad siis ka riigieelarve tulud vastavalt sellele 1 miljoni euro võrra.
Annan kiire ülevaate riigilõivude tõstmisest Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Kultuuriministeeriumi, Justiitsministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, Siseministeeriumi, mingil määral ka Keskkonnaministeeriumi, Keskkonnaameti ja Maa-ameti haldusalas. Kui käia üle erinevad positsioonid, siis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalas tõstetakse autoveo ja sõitjateveo, samuti lennunduse, raudtee ja meresõidu valdkonna riigilõive. Üle vaadati ka lõhkematerjalidega seonduvad riigilõivud. Maanteeameti toimingute puhul tõsteti registreerimismärgi duplikaadi ja Maanteeameti spetsialisti kohalekutsumise lõivu määra. Eelnõuga kehtestatakse ka mõningad uued riigilõivumäärad. Näiteks kehtestatakse televisiooni- ja raadioteenuse osutamise tegevusloa lõiv, samuti lõiv 12-kohaliste numbrite numbrilaua kasutamise eest. See soodustab mobiilse andmeside seadmete laiemat kasutuselevõttu ja on pisut madalam kaheksakohaliste numbrite kasutamise lõivust.
Kultuuriministeeriumi haldusalas tõstetakse Muinsuskaitseameti väljastatava kultuuriväärtuste väljaveo loa ja pädevustunnistuse riigilõivu. Justiitsministeeriumi haldusalas tõstetakse Konkurentsiameti toimingutest postiteenuste osutamisega seotud lõive ja Sotsiaalministeeriumi haldusalas Ravimiameti ja Terviseameti toimingute riigilõive. Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse alusel tehtavate toimingute riigilõivud on kujundatud täies ulatuses, lähtudes sotsiaal-

majanduslikest kaalutlustest, kulupõhisest määrast madalamatena. Siseministeeriumi haldusalas tõstetakse osaliselt nimeseaduse ja perekonnaseisutoimingute seaduse alusel tehtavate toimingute riigilõivu määrasid. Samuti tõstetakse välisesinduste ja -ettevõtete toimingute riigilõivu määrasid. Nagu ma ütlesin, mõnevõrra tõstetakse riigilõivu määrasid ka Keskkonnaministeeriumi, Keskkonnaameti ja Maa-ameti haldusalas. Tänan tähelepanu eest!

17:02 Aseesimees Jüri Ratas
Aitäh, austatud minister! Hoolimata sellest põhjalikust selgitustest on teile tublisti küsimusi. Dmitri Dmitrijev, palun!

17:02 Dmitri Dmitrijev
Aitäh, austatud aseesimees! Lugupeetud minister! Loen Rahandusministeeriumi selgitustest, et eelnõu algatamine on tingitud vajadusest viia riigilõivumäärad kooskõlla riigilõivuseaduse § 4 lõikest 1 tuleneva kulupõhimõttega, mis ütleb, et riigilõivumäär kehtestatakse lähtuvalt toimingu tegemisega kaasnevatest kuludest. Kui ma vaatan riigilõive, siis kohati kasvavad need kaks, kolm ja isegi üheksa korda. Kas meil on tõesti nii järsk elukalliduse tõus olnud või on see järjekordne proov täita riigieelarvet?

17:02 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Küsimus ei ole mitte ainult elukalliduse tõusus, vaid nagu ma sissejuhatuses ütlesin ja mida on ka seletuskirjas mainitud, peaksid riigilõivud katma kulusid, mis on seotud ühe või teise riigilõivustatava toiminguga. Sellest see tuleneb. Ma juhin veel kord tähelepanu ka sellele, et tegemist on juba valitsuskabineti 2014. aasta otsusega. Põllumajandusministeerium, Siseministeerium ning Haridus- ja Teadusministeerium on oma riigilõivud juba kulupõhiseks viinud ja seda menetles juba eelmine Riigikogu. Nüüd on järg teiste ministeeriumide käes. Niisiis pole see otsus mitte praeguse valitsuse tehtud, vaid tegu on varasema valitsuse otsuse elluviimisega.

17:02 Aseesimees Jüri Ratas
Andres Ammas, palun!

17:02 Andres Ammas
Austatud eesistuja! Hea minister! Kas te võiksite pisut lahti rääkida, mis vahe on õieti maksul ja riigilõivul? See küsimus tõstatus ka komisjonis. Makse käsitlev eelnõu tuleb meil vastu võtta kuus kuud enne nende kehtima hakkamist. Lõivude puhul võime seaduse vastu võtta ja need võivad juba kas või kuu aja pärast kehtima hakata.

17:02 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! See on väga hea küsimus. Ma arvan, et see selgitus on nii parlamendiliikmete kui ka teiste ühiskonnaliikmete ja kindlasti stenogrammi huvides. Tõesti, riigilõivu ei tohi maksuga segamini ajada. Riigilõiv on pigem võrreldav teenustasuga, st isik saab riigilt mingi vahetu vastusoorituse. Selline on riigilõivu loogika. Riigilõivuseadus ei ole maksuseadus, mistõttu maksukorralduse seadus ka riigilõivuseadusele ei laiene. Kui vaadata lõivustatavaid toiminguid, siis üldjuhul tuleb neid ette harva. See tekitab ka olukorra, et muudatustega kohanemise aeg on erinev, võrreldes maksuseadustega. Maksuseadustest tulenevad kohustused kohalduvad maksukohustuslasele kohe peale seaduse jõustumist. Maks ja lõiv on tõesti kaks eri asja, riigilõiv sarnaneb pigem teenustasuga.

17:02 Aseesimees Jüri Ratas
Krista Aru, palun!

17:02 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Me oleme siin kõik teel sinnapoole, et riik läheks tõhusamaks, teisest küljest jääb riik jälle õhemaks. Kuidas riigilõivude kohati peaaegu kümnekordne tõstmine muudab teie meelest meie riiki tõhusamaks? Sellele pööras tähelepanu ka Eesti Tööandjate Keskliit, kui seaduseelnõu oli kooskõlastusringil.

17:02 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Ma arvan, et me peame iga eelnõu puhul vaatama, mis on selle eesmärk. Praegu arutatava eelnõu puhul võib öelda, et uute riigilõivumäärade kujundamisel on eesmärgiks just kulupõhimõttest lähtumine. Riigilõiv peab katma ära toimingute tegemisega kaasnevad otsesed kulud. Põhimõtteliselt on võimalik välja arvutada iga toimingu hind ja ka prognoosida, kui palju toiminguid ühes aastas tehakse. Ma toon teile siinkohal hea näite. On selline toiming nagu ärilise lennutranspordiga tegeleva lennuettevõtja sertifikaadi esmase taotluse läbivaatamine. Selle eest tasutava riigilõivu puhul on väga selgelt välja toodud, millised on konkreetsed kulud, kuni selleni välja, kui palju töötunde peaks teoreetiliselt tegema näiteks sellisel juhul, kui lennuki või helikopteri stardimass on kuni 1000 kilogrammi. See kõik on väga täpselt välja arvutatud ja näiteks järgmiseks, 2016. aastaks prognoositakse ühte sellise toimingu riigilõivu, mida näitab ka varasem statistika. Kõik baseerub ikka analüüsil.

17:02 Aseesimees Jüri Ratas
Peeter Ernits, palun!

17:02 Peeter Ernits
Austatud juhataja! Hea rahandusminister! Te ütlesite, et lõive pole hulk aega korrastatud ja nüüd tegite siis selle töö ära. Selliseid lõive on ümmarguselt 200 ja kokku annnavad need sellise ümmarguse miljoni. Minu küsimus on, et kuidas see värk ikkagi käis. Kas algselt oli vaja korrastada või alustati teisest otsast, et miljon oli vaja kokku korjata ja selle järgi hakati siis arvutama?

17:03 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Ei, ei olnud nii, et Rahandusministeerium oleks selle ära teinud, nagu te küsimuse sissejuhatuses ütlesite. Te andsite mõista, et Rahandusministeerium tegi selle asja ära. Rahandusministeerium ei ole seda teinud. Vastavalt Vabariigi Valitsuse korraldusele pidid kõik ministeeriumid riigilõivud üle vaatama. Nagu ma ütlesin, korrastasid kolm ministeeriumi oma riigilõivud ära juba eelmise Riigikogu koosseisu ajal, kui ma ei eksi, siis selle aasta kevadel. Nüüd on siis ka ülejäänud ministeeriumid nii kaugele jõudnud. Ministeeriumid on ikka ise vaadanud, millised lõivud on ajale jalgu jäänud, võtnud vastu otsuse ja edastanud oma ettepanekud.

18:03 Aseesimees Jüri Ratas
Tarmo Tamm, palun!

18:03 Tarmo Tamm
Hea juhataja! Lugupeetud rahandusminister! Riigilõiv ei tohi olla nii suur, et inimene ei suuda seda tasuda. Nagu ma tean, on olemas Riigikohtu lahend selle kohta, et kohtutegevuses on osa riigilõivumäärasid nii kõrged, et see on põhiseadusega vastuolus. Ma ei välista, et siin võib keegi kohtu poole pöörduda. Ma küsin aga hea tava kohta. Riigieelarve eelnõu esimene lugemine sai täna Riigikogus edukalt läbitud ja nüüd tuleb lugupeetud rahandusminister Riigikogu ette seadust muutma. Kas ei peaks vastupidi käima – enne peaks olema seadus, selle alusel planeeritakse tulu riigieelarvesse ja alles siis saab edasi minna? Praegu on kõik vastupidi – riigieelarve on Riigikogus, raha on sisse planeeritud. Kust te üldse teate, et see seadus vastu võetakse?

18:03 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Teil on väga õige tähelepanek. Kui te vaatate, millal eelnõu on parlamendile üle antud, siis te näete, et see seaduseelnõu on jõudnud siia varem kui riigieelarve eelnõu. Kuna see eelnõu puudutab ka järgmise aasta riigieelarvet, siis peavad need muudatused kindlasti olema enne riigieelarvet vastu võetud. Ma ütlesin ka sissejuhatavas kõnes, et konkreetne eelnõu tuleks võimaluse korral vastu võtta enne riigieelarve vastuvõtmist.

18:03 Aseesimees Jüri Ratas
Märt Sults, palun!

18:03 Märt Sults

Aitäh, härra eesistuja! Hea minister! Küsimus on selline. Te rääkisite narkootiliste ainete tooraine riigilõivu muutmisest. Atsetoon on ka ühe narkootilise aine lähteaine, samal ajal on ta koolides ja teadusasutustes töövahend. Kas sellisel juhul on ette nähtud riigilõivu erisus?

18:03 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Rahandusministrina ei ole ma laia valdkonna spetsialist, kes on võimeline igas positsioonis kaasa rääkima, alates 1000-kilogrammistest helikopteritest kuni psühhotroopsete ja narkootiliste ainete lähteaineteni. Ma soovitan teil pöörduda selle valdkonna ministri, sotsiaalkaitseministri poole. Võiksite lasta tal täpsustada, missugused komponendid mida endast kujutavad ja millisel hetkel asi muutub narkootiliseks aineks, miks lõiv on sellel konkreetsel tasemel ja millal lõivu viimati tõsteti. Ma arvan, et iga positsiooni puhul on õigustatud küsida, miks lõiv on just täpselt sellel tasemel. Väga mõistlik oleks see valdkonnaministritega sellesama protsessi käigus läbi arutada. Kuna tegemist on alles esimese lugemisega, siis ma näen küll võimalust valdkonnaministritelt iga positsiooni kohta eraldi selgitust küsida.

18:03 Aseesimees Jüri Ratas
Martin Helme, palun!

18:03 Martin Helme
Aitäh, härra asespiiker! Hea minister! Me loeme seletuskirjast, et riigilõivude kujundamisel on lähtutud kulupõhimõttest. Ja siis loeme seletuskirjast, et iga ministeerium on kulupõhimõtet väga erinevalt käsitanud. Näiteks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on kirjutanud, et riigilõive on vaja tõsta, sest paberi ja trükiteenuste hinnad on tõusnud. Enne kui ma Riigikogusse tööle asusin, olin ma peaaegu kuus aastat kirjastaja ja võin käsi piibli peal vanduda, et ei paberi ega trükiteenuste hinnad ei ole tõusnud. Mul on tunne, et iga ministeerium on leiutanud mingi põhjenduse, et neid lõivusid tõsta. Kas Rahandusministeerium andis ette ka mingisuguse ühtse metoodika või on tõesti igaüks tegelnud hinnakomponentide leiutamisega, nii nagu fantaasia on vähegi võtnud?

18:03 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! See on hea küsimus. Võin teile kinnitada, et Rahandusministeerium edastas kõikidele ministeeriumidele metoodika, millest lähtuvalt pidi iga ministeerium riigilõivude määrad välja töötama. Rahandusministeerium on metoodika edastanud ja meil ei ole mingit põhjust arvata, et ministeeriumid ja teised asutused on valeandmeid kasutanud või muid põhimõtteid järginud. Selles osas me päris kindlasti usaldame ministeeriume.

18:03 Aseesimees Jüri Ratas
Külliki Kübarsepp, palun!

18:03 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Mulle jääb ikkagi arusaamatuks riigilõivude eesmärk. Te olete küll püüdnud väita, et tegemist on põhimõttega, mille järgi kulud tuleb katta. Aga seletuskirja leheküljel 44 öeldakse otse välja, et eelnõuga kaasnevaid tulusid on võimalik planeerida 2016. aasta riigieelarve seaduses. Mis on ikkagi see eesmärk? Minu arvates ei saa lõivud olla otsene riigieelarve katteallikas.

18:03 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Vaadake, me peame siin korralikku parlamentaarset debatti, aga lõpuks on ikka kõik segamini nagu puder ja kapsad. Kui me menetlesime siin mõned minutid tagasi eelmist eelnõu, siis ütles teie erakonna esindaja härra Ammas ilusti, et teate, kuigi see on tarbijale kasulik, meie selle poolt ei ole. Päeva lõpuks tundub, et te ei ole nagu mitte millegi poolt. Võib-olla ma sain millestki valesti aru. Riigieelarve peab õigesti ja õiglaselt kajastama kõiki kulusid ja tulusid. Kuna riigilõivud tehakse kulupõhiseks ja selle tõttu laekub riigieelarvesse lisavahendeid, siis on korrektne välja öelda, et arutatava eelnõuga kaasnevad riigieelarve tulud. Kui me mõne seadusega tõstame näiteks

tulumaksuvaba miinimumi, siis kaasnevad sellega riigieelarve kulud. Järelikult on sel juhul korrektne välja öelda, et tulumaksuvaba miinimumi tõstmisega, mille tulemusel jääb palgasaajale rohkem raha kätte, tuleb riigile kulusid juurde. Ma arvan, et sellised asjad on väga korrektne välja öelda.

18:03 Aseesimees Jüri Ratas
Protseduuriline küsimus, Andres Ammas, palun!

18:03 Andres Ammas
Kuna lugupeetud ettekandja suvatses armulikult minu nime mainida ...

18:03 Aseesimees Jüri Ratas
Vabandage, kas see on vastureplik?

18:03 Andres Ammas
... siis ma küsin temalt, kuidas ta võis minu eelmisest kõnest niimoodi aru saada, et me ei taha tarbijale head. Ma väljendasin ju küllalt selgelt, et me oleme kütuseaktsiisi tõusu kui sellise vastu. Kuidas te nii valesti aru saite? See on minu küsimus.

18:03 Aseesimees Jüri Ratas
Head ametikaaslased! Vastureplikigid on meil läbirääkimiste voorus. Praegu on meil küsimuste-vastuste voor. Teie repliigis oli aga ka küsimus sees. Kas te soovite küsimuse esitada? Ma palun anda Andres Ammasele mikrofon! Teine küsimus, palun!

18:03 Andres Ammas
Aitäh, lugupeetud eesistuja, vastutuleku eest! Hea lugupeetud minister! Selle eelnõu ettevalmistamisel on ministeeriumid teinud tõepoolest väga põhjalikku tööd ja väga põhjalikku tööd tehakse ka lubade menetlemisel. Näiteks on selgunud, et ühe jäätmeloa taotlust menetleb Keskkonnaministeeriumis koguni üheksa spetsialisti. Ma ei taha, et te need kõik ametinimetuste järgi ette loete, aga kas te natuke kirjeldaksite, kuidas üheksa spetsialisti seda üht loataotlust menetlevad.

18:03 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Ma ütlen veel kord, nii nagu ütlesin ka ühele varasemale küsimusele vastates, et iga riigilõivu puhul on selgelt võimalik välja tuua, millest üks või teine riigilõiv koosneb, mitu töötundi läheb ühe või teise loa menetluseks. Kui ma enne tõin teile näite konkreetsest lennutranspordiga tegelevast ettevõttest, siis seal oli täpselt välja arvestatud, et läheb 110 tundi. Välja oli toodud töötunni tasu. Ma arvan, et selle eelnõu menetluse jooksul saate ka kõnealuse valdkonna ministrilt küsida, miks üht või teist riigilõivu on tema arvates vaja üheksa inimesega menetleda. Kindlasti oleks hea see ära küsida. Kui konkreetne valdkonnaminister ütleb, et riigilõiv on olnud aastaid muutmata – nagu ma ütlesin, peab viimasest riigilõivu muutmisest olema möödunud vähemalt kolm aastat, aga paljude riigilõivude puhul on see aeg tunduvalt pikem –, siis ei ole mul põhjust kahelda, et riigilõivu tõstmisel on lähtutud ka kulupõhimõttest.

18:03 Aseesimees Jüri Ratas
Artur Talvik, palun!

18:03 Artur Talvik
Hea eesistuja! Lugupeetud minister! Nagu kolleeg Ammas viitas, lähevad väga paljud lõivud bürokraatlike protseduuride katmiseks. Nüüd on valitsus võtnud suureks eesmärgiks riigireformi ja riigiasutuste ametnike arvu hakatakse vähendama. Kas seda lõivude muudatust mindi tõesti tegema ainult kulupõhisusest lähtudes? Kas sisuanalüüsi selle taga üldse ei olnud? Kas teie välja saadetud n-ö ettekirjutuses või metoodikas, kuidas muudatust teha, ei olnud mainitud, et tegelege sisuga ka?

18:03 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Siin tuleb kindlasti lähtuda ühest asjast. Nimelt sellest, et kulupõhimõte on sätestatud juba riigilõivuseaduses. Ja kui te vaatate konkreetseid riigilõive, siis te näete, et mõnda riigilõivu on riik otsustanud vähendada, soodsamaks teha. Seda on ka seletuskirjas märgitud. Iseenesest on riik selgelt välja öelnud ja see on riigilõivuseaduses kirja pandud, et üldiselt lähtutakse kulupõhimõttest.

18:03 Aseesimees Jüri Ratas
Peeter Ernits, palun!

18:03 Peeter Ernits
Lugupeetud juhataja! Hea minister! Kas ma kuulsin õigesti, et see miljon n-ö lihtsalt kogemata kujunes välja? Eelkõige aga selgitage, kuidas kujunesid välja kõik need 200 riigilõivu. Kuidas siis ühel juhul järgiti kulupõhimõtet, teisel ekvivalendi põhimõtet ja kolmandal maksujõulisuse põhimõtet? Kas te saaksite saata mulle maatriksi kõigi 200 lõivu kohta, et näha, milline see üldine pilt on?

18:03 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Hakkan lõpust pihta. Loomulikult, kui parlamendiliige küsib, siis on võimalik võtta täielik maatriks välja. Ja kui te vaatate seaduseelnõu, siis on sealt samuti selgelt näha, millised tõusud on. Iga tõusu puhul on võimalik saada ka täisülevaade, millest muudatus tuleneb. Ma fikseerin teie soovi ära ja teile saadetakse konkreetne informatsioon, nii nagu täna saadeti ka ühele EKRE fraktsiooni liikmele, kes esitas hästi spetsiifilise küsimuse. Tänaseks peaks see vastus olema juba tema meilile jõudnud. Mis puutub sellesse, kas olid eri metoodikad, siis nagu ma ütlesin, oli ikka selgelt üks metoodika. Kulupõhimõtte puhul lähtutakse sellest, et riigilõivud peavad katma kulud. See on üks ja selge põhimõte.

18:03 Aseesimees Jüri Ratas
Tarmo Tamm, palun!

18:04 Tarmo Tamm
Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Me mõtleme siin iga päev, kuidas toetada põllumeest ja kuidas maaelu alles hoida. Aga järgmisel aastal tõuseb põllumeestel kütuseaktsiis ja nüüd tõstetakse ka veel riigilõive. Ratastraktor, liikurmasin ja nende haagis on kindlasti põllumehe igapäevased tööriistad ning ma tean, et on firmasid, kus neid võib kokku olla kuni sada. Riigilõivu tõus 23 eurolt 40 eurole on sel juhul päris suur kulu. Ma ei tea, kas see kõik on ikka põhjendatud. Kuidas te põhjendate sellist suurt tõusu?

18:04 Rahandusminister Sven Sester
Aitüma! Te mõtlete siis tõusu 23 eurolt 40 eurole. Hea küsija, riigilõiv ei tohi olla oma olemuselt väljasuretav. See on kindlasti oluline. Konkreetselt teie viidatud lõivud ratastraktori või liikurmasina puhul ei tee toimingut võimatuks või ebamõistlikult koormavaks. Kui eelnõu kohaselt on uus riigilõivumäär 40 eurot, nagu te ütlesite, siis selle kohta on olemas väga selge kalkulatsioon. Aluseks on võetud töötasu ja sõidukulu – 35,66 eurot, mis on välja arvutatud sendi täpsusega. On välja arvutatud materjalikulu ühiku kohta – 0,47 eurot. Bürooga seotud üldkulu on 1,38 eurot ja tugiteenuste juhtimisega seotud kulud 2,08 eurot. Väga täpselt on vaadatud materjalikulu, tugiteenuseid, sõidukulusid jne. Riigikohus on teinud märkuse, et kõrged riigilõivud on peaasjalikult just kohtuasjades ja kaebeõiguste tagamise küsimustes. Selle kohta ma ütlen, et Justiitsministeeriumis on praegu käsil kohtulõivude täiendav analüüs. Võib olla, et seal on liiga kõrged riigilõivud. Kindlasti ei tohiks riigilõiv saada selliste asjade puhul takistuseks. Selles mõttes on teie tähelepanujuhtimine õige.

18:04 Aseesimees Jüri Ratas
Martin Helme, palun!

18:04 Martin Helme
Aitäh, härra asespiiker! Härra minister! Pöördun tagasi sellesama küsimuse juurde, mis ma enne esitasin. Ministeerium andis andmed ette ja teie siis usaldasite. Mina arvan, et tuleb usaldada klassikuid,

kes ütlesid, et usalda, aga kontrolli. Kui te nägite ära nii suure vaeva ja andsite ette mingisuguse skeemi lõivutõusude kohta, siis oleks tulnud vaadata ka seda, kas juhtnööri on järgitud või on kuskil sokutatud sisse ka kulusid, mis jäävad väljapoole juhtnööriga lubatutest. Muidu võib juhtuda nii, et te astute meie ette ja olete tegelikult tankist. Äkki peaks rohkem kontrollima?

18:04 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Ma ütlen veel kord: kõikide seaduseelnõude puhul, mis on teie laudadele tulnud ja tulevikus sinna tulevad ning mida valdkonnaministrid kaitsevad, on vastutus valitsusel üldiselt. Ma ütlesin seda eile eelarve kaitsmisel ja kordan nüüd üle: tegu on valitsuse üldvastutusega kõikides positsioonides. Uskuge mind, kui te olete leppinud kokku metoodikas ja protseduurireeglites, siis te ei pea kogu aeg lähtuma sellest, et usalda, aga kontrolli. Isegi mitte siis, kui te püüate olla ülikonservatiivne. Peaasjalikult me lähtume ikka sellest, et reegleid täidetakse. Mul ei ole mingit kahtlust, et valdkonnaministeeriumid täidavad reeglistikke ja et andmed, mis nad on edastanud ja mis on kontsentreeritud konkreetsesse eelnõusse, on õiged ja lähtuvad kulupõhimõttest.

18:04 Aseesimees Jüri Ratas
Külliki Kübarsepp, palun!

18:04 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Valitsus on võtnud oma tegevuse eesmärgiks bürokraatiat ratsionaliseerida ehk tegelda mõistlikumalt riigi valitsemise kuludega ja teie abiminister püüabki nüüd seda ülesannet lahendada. Andres Ammas tõi näite, et ühe tegevusloa andmisega tegelevad kaheksa-üheksa ametnikku. Millised on tegelikult need bürokraatia ja tehnovõrgu vähendamise meetmed? Kas meie riigiaparatuur pole ikkagi liiga kallis ja keeruline üleval pidada? Millised on konkreetsed tegevused ja millised on tuleva aasta eelarve kokkuhoiukohad just selles valdkonnas?

18:04 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Ma tunnetan jälle – see on küsimuste-vastuste ajal alati nii –, et mida laiemaks sa seda koridori endale teed, seda rohkem mahub seal autosid või mingeid muid liikumisvahendeid liikuma. Tõesti, kui teil ei ole midagi selle vastu, siis jääme selle konkreetse eelnõu piiridesse. Kui on arutletud selle üle, kuidas riiki tulevikus efektiivsemaks muuta, õhemaks teha, siis on olnud ju ka vastupidist kriitikat, et näed, riik on liiga õhuke ja me ei saa teenust kätte. Nii et hoopis teistpidist kriitikat on ka olnud, kuid see on kindlasti mingi teise debati osa. Kui te vaatate aga praeguse valitsuse käitumist, siis te näete, et nii isikkoosseisu kui ka kogu igapäevase tegevuse ülevaatamisel liigub valitsus selle poole, et riik hakkaks efektiivsemalt toimima. Vastuseks teie küsimuse esimesele poolele, kus te nimetasite abiministrit, ütlen, et mul ei ole abiministrit. Tegemist on täieõigusliku ministriga, kui te pidasite silmas Arto Aasa. Ei mul ega ühelgi teisel valitsusliikmel ei ole veel abiministrit.

18:04 Aseesimees Jüri Ratas
Raivo Põldaru, palun!

18:04 Raivo Põldaru
Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Rõhutate korduvalt, et riigilõivud on kulupõhised. Võib-olla tõesti tuleb uskuda, et riigilõivudest saabki kogu aparaadi kinni maksta. Kui see päris nii ei ole, siis andke märku. Ehk annaks siis mõelda, kuidas kulusid vähendada, võib-olla saaks rohkem IT-lahendusi kasutada ja minna, nagu ikka öeldakse, rahvale kergemas suunas?

18:04 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Ma olen teiega sajaprotsendiliselt nõus. Kõige selle nimel, mis aitab riiki efektiivsemaks muuta – ja ärgem unustagem, et riigi raha puhul on tegemist Eesti maksumaksja rahaga –, et saada sama teenus kätte parema hinnaga, me peaksime pingutama. Teie mõte, et infotehnoloogia aitab meil maksumaksja raha säästa, on kindlasti mõte õiges suunas.

18:04 Aseesimees Jüri Ratas

Erki Savisaar, palun!

18:04 Erki Savisaar
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea minister! Need riigilõivud, mis nüüd tõusevad, on seotud ka terve hulga selliste teenustega, mis käivadki peaaegu automaatselt nendesamade infotehnoloogiliste vahenditega. Aga ometi tõusevad lõivud siin kaks-kolm korda. Ma ei ole küll märganud, et nende infotehnoloogiliste rakenduste kasutamine oleks viimasel ajal kuidagi kallimaks muutunud. Kuidas ikkagi on põhjendatud riigilõivude nii suured tõusud?

18:04 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Te rääkisite väga umbmääraselt ja seetõttu pean ma teile sama umbmääraselt ka vastama. Te ei toonud ühtegi näidet, ütlesite vaid, et ometi tõusevad lõivud nii palju. Ma ütlen teile, et riigilõivud on vaadatud lõiv lõivu kaupa üle. Kui te panete tähele, siis on väga erinevad tõusunurgad. Nende riigilõivude puhul, kus on rohkem IT-lahendusi taga, on võib-olla kulutase madalam. Ärge kahelge riigilõivude suuruse õigsuses. Nagu ma juba ütlesin, on eelnõu menetlemise ajal võimalik veel igasse lõivu põhjalikumalt süveneda. Iga lõivu taga on reaalne kalkulatsioon. Ei ole päris nii, et minister tuleb valitsuskabinetist ära, vaatab üles lakke, võtab pastaka kätte ja ütleb, et teeks psühhotroopsete ainete riigilõivu selliseks või teistsuguseks. See ei ole päris nii, nagu te aru saate.

18:04 Aseesimees Jüri Ratas
Märt Sults, palun!

18:04 Märt Sults
Aitäh, härra eesistuja! Hea minister! Tahan avaldada tunnustust selle eest, kuidas te kirjeldasite riigilõivude arvutamise metoodikat, kuidas te võtsite aluseks kõik vajalikud paberid ja muud asjad. Ma loodan kogu südamest, et te eelarvet käsitledes räägite meile metoodikast, mille järgi te arvutasite välja õpetajate miinimumpalga. Mul on väga hea meel, et te metoodikast rääkisite.

18:04 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Ma kasutan võimalust öelda, et meil on ühiselt hea meel, et me mõtleme ühtemoodi. Ma tajusin juba enne seda, kui me eile riigieelarvet menetlema hakkasime, saali ühist tunnetust, et tegemist on hea riigieelarvega. Ma arvan, et me näeme detsembris võib-olla esimest korda, kuidas kõik ühiselt on selle poolt, et selline riigieelarve vastu võetakse.

18:04 Aseesimees Jüri Ratas
Minul on hea meel minna istungiga edasi ja anda sõna Henn Põlluaasale. Palun!

18:04 Henn Põlluaas
Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud sõnavõtja! Loen seletuskirjast, et riigilõivude tõus on proportsionaalne elukalliduse tõusu, majandusliku olukorra ja teenuste üldise hinnatõusuga. Ometi, kui me vaatame lõivude tõuse, siis nende hulgas on isegi kümnekordseid tõuse. Meie majanduslik olukord ei ole nii palju paranenud ja jumal tänatud, ka üldine hinnatõus ja elukalliduse tõus ei ole nii suur olnud. Mis te arvate, kui te õige astuksite valitsusega sammu tagasi ja viiksite need lõivud, mis siin kirjas on, proportsiooni?

18:04 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Nagu ma ütlesin juba ühes varasemas vastuses, riigilõivud on praegu proportsioonis ja mul ei ole mingit põhjust kahelda ühegi valdkonnaministri esitatud andmetes. Ärgem unustagem, et mitu riigilõivu on püsinud muutumatuna tunduvalt pikema aja jooksul kui viimased kolm aastat. Nagu te isegi seletuskirjast välja lugesite, on siin mitu komponenti. Konkreetse teenusega seotud riigilõivu menetlemisel arvestatakse elukallidust ja järgitakse kulupõhimõtet.

18:04 Aseesimees Jüri Ratas
Mart Helme, palun!

18:04 Mart Helme
Aitäh, eesistuja! Hea minister! Kuidas ma nüüd alustan? Ma alustan niimoodi. Kui me õige teeks avalikkusele väikese propagandarünnaku ja räägiks üks nädal aega kogu peavoolumeedias, kui mitu korda selle, teise ja kolmanda asja riigilõivud tõusevad. Ma arvan, et see oleks sellele valitsusele päris kasulik, see näitaks, et nad ei tee seda, mida nad enne valimisi lubasid teha. Aga küsimus on niisugune. Immigrantidega seoses on väga palju räägitud sellest, et meil on iibega probleeme, meil on tööjõuga probleeme. Riigilõivude tõstmisel virutatakse kõigile ühe lauaga. Kas ei peaks väga tõsiselt kaaluma seda, et kõik perekonna ja lastega seotud toimingud üldse riigilõivust vabastada?

18:04 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Ma hakkan kaugemalt pihta. Te nimetasite propagandarünnakut. Ma mäletan ka, et üks teie erakonna liige vist vahepeal mainis kuskil, et teate, see on meie propagandabrošüür. Ma isegi ei tea, kust see brošüür tuli, aga mingit propagandabrošüüri siin jagatakse. Ma soovitan teil rohkem sisuga tegelda ja vähem propagandaga, see viib kindlasti rohkem edasi. Aga see on minu soovitus, ärge võtke seda pahatahtlikult!
Mis puudutab riigilõive ja ühe lauaga löömist, nagu te ütlesite, siis tegemist on ju alles esimese lugemisega. Kõik head ideed, mis parlamendiliikmetel tulevad, on loomulikult teretulnud ja neid võib arutada. Lõpuks on ju tegemist parlamentaarse riigiga, kõigil parlamendiliikmetel on võimalik selles protsessis kaasa rääkida. Nii et ärge häbenege oma ideid lauale tuua.

18:04 Aseesimees Jüri Ratas
Erki Savisaar, palun!

18:04 Erki Savisaar
Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Kui otsida konkreetseid näiteid, siis neid on palju, alustades autoregistri tegevusest ja lõpetades abielulahutusega. Kui ma eelmise päevakorrapunkti juures sain teid kiita ühe tarbijale kasuliku eelnõu eest, siis see eelnõu nüüd seda kindlasti ei ole, tegemist on selgelt kahjuliku eelnõuga. Kui nüüd nende teenuste osutamine on tõesti läinud nii palju kallimaks, siis miks te olete otsustanud tulla Riigikogu ette sellise eelnõuga, mis hakkab rahvalt jälle raha juurde küsima, tervelt miljoni ulatuses? Oleksite võinud ministeeriumidele öelda, et püüdke ikka neid teenuseid efektiivsemalt osutada, nii et te olemasolevate riigilõivudega välja tulete.

18:04 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Nüüd me ajame kaks asja segamini. Segamini on just see, et need ei ole üksteist välistavad asjad. Ministeeriumid tegutsevad selle nimel, nende töö oleks efektiivsem, ja selle tulemusel oleksid ka teenused, mida nad inimestele pakuvad, odavamad. Selle nimel tehakse tööd! Ei ole nii, et nüüd jätame selle töö kõrvale. Teistpidi võiks öelda, et kui nad seda tööd poleks teinud, siis oleksid riigilõivud tänaseks päevaks võib-olla hoopis kõrgemad. Ka niipidi võiks sellele asjale otsa vaadata. Samal ajal kui ministeeriumid teevad tööd selle nimel, et teenus oleks tarbijatele paremini kättesaadav, tuleb ka üle vaadata asjad, mis on jäänud pikalt ühele tasemele pidama, tuleb vaadata, millised on ühe või teise lõivustatava toimingu reaalkulud. Veel kord: need asjad ei ole välistavad ja praegu viiakse lõivud reaalkuludega vastavusse.

18:04 Aseesimees Jüri Ratas
Jaak Madison, palun!

18:04 Jaak Madison
Aitäh, austatud Riigikogu asespiiker! Austatud minister, aitäh heade vastuste eest! Siiski tahan küsida ühe konkreetse riigilõivu kohta. Kui praegu sätestab § 187 lõige 1, et lootsi kvalifikatsioonieksami ja lootsi sõidueksami vastuvõtmise eest tasutav riigilõiv on 30 eurot, siis uue eelnõu kohaselt tõuseb see üle 1300% ehk 400 euroni. Võrreldes teiste riigilõivude tõusuga on see lausa kolossaalne ja katastroofiline. Siit kohe ka paar küsimust. Millest tuleneb üle 1300%-line tõus? Teiseks, mis põhjusel

seda ikkagi tehakse? Kas tõesti on nii palju lootsieksami sooritajaid, et sealt peaksid nüüd tulema kullamäed riigieelarvesse? Kolmandaks, kas te olete konsulteerinud Eestit kui mereriiki puudutavaid maksutõuse ka Eesti Meremeeste Sõltumatu Ametiühinguga, kes haldab kõikide meremeeste õigusi?

18:04 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Ma hakkan kaugemalt pihta ja jõuan ettepoole. Kuna iga konkreetse lõivu puhul on, nagu ma olen ka varem öelnud, n-ö initsiaatoriks või lõivude ülevaatajaks, kui nii võib öelda, olnud konkreetse valdkonna minister, siis me saame temalt küsida, kas ta on ühe või teise osapoolega ühendust võtnud. Mida ma saan täna erinevate lõivude tõstmise kontekstis öelda, on see, et lõivud on nüüd vastavuses reaalsete kuludega, mis konkreetse toiminguga kaasnevad. Ma tõin ka enne ühes seletuses välja, et aluseks võetakse reaalne kulu, mis ühe või teise toimingu jaoks on vajalik, ja arvestatakse ka eeldatavat toimingute arvu, mis on ühes aastas väga erinev. Mõnda toimingut tehakse aasta jooksul võib-olla ainult üks kord ja mõningaid toiminguid on sadu, kui mitte isegi tuhandeid. See on kalkulatsioonide aluseks.

18:04 Aseesimees Jüri Ratas
Valeri Korb, palun!

18:05 Valeri Korb
Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! On olnud kaks huvitavat päeva. Eile kuulsime, et riigieelarve läheb kõvasti üles. Täna arutame riigilõivuseadust, kust ma loen, et vaatamata sellele, et kõik on hästi, kasvab paberkandjal surmatunnistuse saamise tasu poolteist korda. Kas me oleme tõesti nii vaesed? Minu küsimus on aga seotud sellega, et riigilõivuseaduse muutmise seadus jõustub 1. jaanuaril, §-d 149 ja 157 jõustuvad 1. veebruaril. Kuidas te seda kommenteerite?

18:05 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Valdkonnaministrid on teinud oma ettepanekud ühe või teise riigilõivu jõustamise hetkest tulenevalt ja meil ei ole põhjust seda uuesti üle vaadata. See on valitsuse tervikpilt.

18:05 Aseesimees Jüri Ratas
Jaak Madison, palun!

18:05 Jaak Madison
Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Austatud minister! Kasutan ära oma teise küsimuse võimaluse. Seletuskirjast võib lugeda, et abielu registreerimise tunnistuse riigilõiv tõuseb 150%, kuid abielulahutuse tõendi riigilõiv tõuseb 192%. Siit ka kompliment teile kui rahvuskonservatiivset erakonda esindavale ministrile. Kas te sellise tõusude vahe kaudu väärtustate traditsioonilist perekonda ja perekonna püsima jäämist? Abielulahutus läheb lihtsalt tunduvalt kallimaks.

18:05 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Näete, siin me arutame teist päeva erinevatel teemadel. Te olete oma küsimusega täiesti õigel teel. Tõsilugu, otsus, miks abielukande tegemise riigilõiv on väiksem kui abielulahutuse kande tegemise riigilõiv, tuleneb väga selgelt riigi soovist soosida abiellumist, et inimestel ei jääks abiellumata liiga kõrge riigilõivu tõttu. Nii et väärtushinnangud on ka sellel valitsusel selgelt paigas.

18:05 Aseesimees Jüri Ratas
Mart Helme, palun!

18:05 Mart Helme
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Ma jätkan sealt, kus arutelu pooleli jäi. On kurdetud selle üle, et valitsuse kommunikatsioonitöö on vilets. Inimestele ei ole suudetud selgeks teha, miks meil on ikkagi vaja nii palju immigrante vastu võtta jne, ärme hakkame kõiki neid teemasid üksikult üles võtma. Mul on selline küsimus: kas ka praegu ei ole tegemist valitsuse viletsa kommunikatsiooniga ja kas seda ei peaks parandama näiteks sel moel, et ERR-i kanalid, samuti juhtivad ajalehed ja portaalid avaldaksid umbes nädala jooksul inimestele teadmiseks riigilõivude tõusu kohta kogu olulise teabe –

alates sellest, missugused on praegused lõivud, kui palju need tõusevad ning ka selgituse ja põhjenduse, miks nad tõusevad?

18:05 Rahandusminister Sven Sester

Hea küsija! Teiega on alati selles mõttes hea diskuteerida, et tavaliselt on teie küsimustes kaks olulist aspekti, mida te välja toote – üks on immigrantide teema ja teine on peameedia. Need on alati asjad, mis varem või hiljem teie küsimusse jõuavad. Nüüd te tõite sisse veel viletsa kommunikatsiooni ehk sellesama propaganda, millest te juba varem rääkisite. Kui teil midagi selle vastu ei ole, siis ma ei hakka nüüd kõike kommenteerima ja oma mõtetest rääkima. Kindlasti on minul ka olnud mõtteid selle kohta, mida tähendab teie erakonna propaganda ja mis asi on peameedia. Las ta olla, ma püüan riigilõivude seaduse juurde jääda. Aga ma tunnustan seda, et te igas oma küsimuses ikka selle immigrandi- ja peameediateema pärast südant valutate.

18:05 Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Küsimusi rohkem ei ole. Mul on suur au paluda Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liige Kalvi Kõva!

18:05 Kalvi Kõva

Hea Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 12. oktoobri istungil. Ei ole mingi üllatus, et küsimused olid peaaegu täpselt samad, nagu siin saalis just äsja kõlasid. Vastused pigem olid isegi natuke tagasihoidlikumad kui täna siin. Põhjus on väga lihtne: lugupeetud rahandusminister ei olnud meil toona komisjonis, olid hoopis Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna juhataja Lemmi Oro ja sama osakonna peaspetsialist Kairi Sudakov. Komisjoni liikmed said oma küsimustele vastused. Kui kellelgi jäi midagi küsimata, siis sai täna siin saalis veel üle küsida ja täpsustada. Seetõttu ma debati kulgu teile üle rääkima ei hakka. Kuulasin täna tähelepanelikult, minister andis ka väga põhjaliku informatsiooni eelnõu sisust, nii et ka siin ei ole mul midagi lisada.
Küll aga tegi komisjon ridamisi tähtsaid otsuseid. Otsused on järgmised: teha ettepanek võtta eelnõu 97 täiskogu päevakorda 21. oktoobril s.a (konsensuslik otsus), määrata ettekandjaks Kalvi Kõva (konsensuslik otsus), teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada (poolt oli 7, vastu 4, erapooletuid 0) ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 4. november 2015 kell 17.15 (konsensuslik otsus). Aitäh!

18:05 Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, tänan! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonid soovivad avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Eesti Vabaerakonna fraktsiooni esindaja Andres Ammase! Kaheksa minutit.

18:05 Andres Ammas

Lugupeetud eesistuja! Austatud kolleegid! Meie arutelu siin on olnud huvitav ja kohati isegi teravmeelne. Aga lugu on tegelikult tõsine. Vajadust riigilõivumäärasid nüüdisajastada Vabaerakond ei vaidlusta, kuid me ei ole sugugi rahul viisiga, kuidas seda meie ette toodud eelnõus tehakse. Minister rõhutas ja sama rõhutatakse ka eelnõu seletuskirjas korduvalt, et on lähtutud toimingu tegemisega kaasnevaist otsestest ja kaudsetest kuludest. Mitmel puhul on siiski kasutatud ka nn ekvivalendi põhimõtet ehk rahvakeeli öelduna jäetakse lõivumaksjailt armulikult maksimum võtmata, et mitte mõnda tegevusala või harrastust päriselt välja suretada. Tegelikult kumab eelnõust selgelt läbi soov täita riigieelarvet. Kas miljoni euroga või suurema summaga, seda me täna veel ei tea. Aga kui mõnd lõivu soovitakse tõsta rohkem kui kümme korda, siis tuleb eelarve tarvis märkimisväärne summa kokku küll. Ja lõivu tõstmine, nagu me kõik teame, on selline vaikne, aga salakaval meetod raha kokku kraapida. Tõstad sõiduki registreerimismärgi duplikaadi väljastamise eest lõivumäära 6-lt eurolt 10-le ja ongi 56 000 eurot nagu maast leitud. Kui paljude lõivude tõstmine lööb eeskätt ettevõtjate pihta – tuletan siinkohal meelde, et meil on ikkagi ettevõtjasõbralik koalitsioon ja ettevõtjad ongi iga eelnõu puhul erilise tähelepanu all –, siis näiteks Siseministeeriumi haldusalas loodetakse täiendavad 200 000 eurot leida nime muutmise eest makstavatest lõivudest ja muudest perekonnaseisutoimingutest. Ega

perekonnanimi seetõttu ju vahetamata ei jää, et lõiv 39-lt eurolt 100-le eurole tõuseb. Lõivu tõstmisega on üldse nii, et võib-olla siit Toompealt vaadatuna tundub, et summad on väiksed ja mis tähtsust sellel kõigel nüüd nii väga on. Aga kui tõsiselt rääkida, siis on sellel lõivu lõhel ühe konkreetse inimese jaoks võib-olla väga suur tähtsus ja see võib olla väga suur summa. Minu meelest, head kolleegid, on sellest summast veel olulisem aga see, et kui me neid lõive niimoodi tõstame, siis meie oma Eesti inimesed solvuvad Eesti riigi peale, ja õigustatult.
Ministeeriumid on eelnõu ette valmistades tõenäoliselt püüdnud parimat, aga välja on kukkunud nagu sageli. Võtame näiteks sellesama juba jutuks olnud Keskkonnaministeeriumi valitsemisala. Maavara geoloogilise uuringu loa või kaevandamisloa menetlemisega kaasnevad kulud on seal vastavalt 899 ja 1164 eurot. Kuidas see summa on saadud? Kumbagi haldusakti menetleb tervelt kaheksa töötajat. Liidame kokku nende brutotöötasu, lisame aasta kohta tuhanded eurod ametiruumide kulu – ega neid ametiruume ju muidu ei köetaks, kui neid lube ei menetletaks. Lisame sinna tuhanded eurod sidekulu – ega ametnikud internetti ega telefoni muidu ei tarvitaks. Lisame sinna spetsialistide transpordikulu ja niimoodi see hiigelsumma kokku tulebki. Lõivumaksja peaks lõpuks koguni tänulik olema, et temalt kõike seda sisse ei nõuta. Aga meil peab tõepoolest olema ikka väga paks ja jõukas riik, kui ühe loaga saab tegelda kaheksa töötajat, jäätmeloaga koguni üheksa, nagu ma enne nimetasin. Erasektor küll endale sellist priiskamist lubada ei saa. Neid näiteid võiks ju tuua veel ja veel, aga mis siin ikka ilkuda, eks ametnikud täitsid nendele pandud ülesannet.
Siinkõneleja jaoks on selle eelnõu puhul tegelikult kõige jahmatamapanevam just see pilt, mis nendest arvutustest vastu vaatab. Rahandusminister ütles – tema vaatepunktist õigustatult –, et see ei ole selle seaduse teema. Võib-olla selle seaduse teema ei olegi, aga meie teema see on, ja vägagi. Millise tohutu bürokraatiamasina me oleme ehitanud siia oma riiki! Aga iga halva asja juures on ka midagi head. See eelnõu näitab väga selgelt, et kärpida on ja oi kui palju veel.
Eesti Tööandjate Keskliit ütleb seda eelnõu hinnates väga täpselt, et riigilõivude tõstmine peaks tooma kaasa riigi osutatavate teenuste kvaliteedi tõusu, ja nendib, et praktika on tegelikult vastupidine. Riigiasutused ei pea tähtaegadest kinni. Teate, äkki sellepärast ei peagi kinni, et nad ei suuda omavahel kokku leppida, kes eespool nimetatud üheksast töötajast lõpuks selle töö ära teeb. Kuidas seda teenuse osutamist kvaliteetsemaks teha, küsivad tööandjad. Nad mainivad, et järjest rohkem teenuseid peaks ju olema digitaliseeritud ja see peaks tooma kaasa hoopis kulude languse. Sellel taustal on isegi pisut anekdootlik – andestage, veel üks näide –, et digitaalallkirja seaduse alusel tehtava toimingu, konkreetselt sertifitseerimisteenuse osutaja ja ajatempliteenuse osutaja andmete muutmise eest sertifitseerimise riiklikus registris tasuti siiani riigilõivu 7 eurot, eelnõu kohaselt hakatakse tasuma 64 eurot. Jah, eelmise lõivu kehtestamisest on 15 aastat möödas küll, aga kas elukallidus ikka nii palju tõusnud on?
Mida selle eelnõuga siis nüüd peale hakata? Üks võimalus oleks hakata seda rida-realt parandama, tehes vajadusel mõnikümmend, vajadusel kas või sadakond parandusettepanekut. Vabaerakonna arvates ei ole see üks mõistlik viis, see raiskaks meie kõigi ühist aega ja riigi raha liiga palju. Meie arvates on eelnõu toores. Nende arvutuste aluseks võetud reeglistik tuleks kriitiliselt üle vaadata, sest head kolleegid, kui me riigieelarve ridade puhul ka niimoodi arvutaks, nii priiskavalt arvutaks, siis oleks meie riik ammu pankrotis. Nii et Vabaerakond teeb ettepaneku see eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Aitäh!

18:05 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud otsuse, et eelnõu 97 esimene lugemine lõpetada, aga Vabaerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku see eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Me alustame, head ametikaaslased, selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.
Head ametikaaslased, panen hääletusele Vabaerakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 97 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt 21, vastu 26, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.
Head ametikaaslased, eelnõu 97 esimene lugemine on lõpetatud. Määran eelnõu 97 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 4. novembri kell 17.15. Seitsmes päevakorrapunkt on käsitletud.
Head ametikaaslased, ma tänan teid! Tänane istung on lõppenud. Ma soovin teile jõudu meie töös!

Istungi lõpp kell 17.49.